

nä tavoitteena ja kaupan kehitykselle asetettavana ensisijaisena vaatimuksena. Markkinamekanismi ei ole tuottanut toivottuja tuloksia haja-asutusalueiden kaupan kehitystä säädellessään. Tämä yleisesti myönnetään ja nähdään, että tarvitaan julkisen vallan ylläpitämää tukijärjestelmää, jotta tarvittavat palvelukset näillä alueilla säilyisivät. Toisaalta ei suostuta näkemään, että markkinamekanismi toimii yhä vajavaisesti myös rintamaiden asutuskeskuksissa, kehittäessään kilpailun kautta myymälätoimintaa, ulottaen vaikutuksensa myös haja-asutusalueiden myymälätoiminnan edellytyksiin ja koko maan jakeluverkoston kehitykseen.

Edellämainituista seikoista johtuen SAK pyrkii siihen, että julkinen valta kiinnittäisi nykyistä suuremman huomion kauppapalvelujen kehittämiseen. Ensivaiheessa kauppa on saatava tiiviimmin mukaan ja vastuuseen maan jakelujärjestelmän kehittämisestä. Yleisen talouspoliittisen säätelyn ohella on kehitettävä erityisohjausta. On kehitettävä neuvottelu- ja tarvittaessa lupa- ja muita säätelymekanismeja, joilla voidaan vaikuttaa kaupan kustannusrakenteeseen ja toimintaedellytyksiin. Kaupan investointien sääteleminen erilaisin luottopoliittisin keinoin kaupan kapasiteetin ja kilpailutilanteen ohjaamiseksi on ajankohtaista ja tärkeää.

SAK toimii niin, että kaupan jakeluverkoston suunnittelu saadaan julkisen vallan toimenpitein toteuttamiskelpoiseksi tavoitteisiin nähden ja kytketään yhteen kaavoituksen kanssa. Periaatteessa voidaan kaavoituksen kautta määrätä myymälöiden sijaintipaikat ja pinta-alat kunnittain kautta koko maan. Tämä on kehitettävä toimivaksi järjestelmäksi.

Kuluttajat odottavat kaupalta riittävien valikoimien, kohtuullisten hintojen ja palvelusten saavutettavuuden ohella kuluttajansuojan vaatimukset täyttävää tavaralajitelmaa ja -valikoimaa. Nämäkään tavoitteet eivät kaikki toteudu samanaikaisesti markkinamekanismin välityksellä. Kuitenkin kuluttajat olisi saatettava peruselintarvikkeiden jakelussa samanarvoiseen asemaan.

Kaupan kilpailutilanne vaikuttaa myös kaupan työntekijöiden työolosuhteiden kehitykseen. Kilpailutilanne ei saa olla syynä muita elinkeinoja alempaan ansiotasoon ja heikompaan sosiaali- ja työsuhdeturvaan. Se ei myöskään saa säädellä työvoiman rakennetta ja käyttöä. Kaupan työntekijöiden kohdalla keskeiset tavoitteet ovat ansiotaserojen kaventaminen muihin elinkeinoihin nähden ja palkkahaitarin supistaminen kaupan sisällä.

SAK:n mielestä kaupan ongelmien selvittäminen ja osatavoitteiden kiireellisyysjärjestykseen asettaminen sekä keinojen osoittaminen tavoitteiden saavuttamiseksi on julkisen vallan toimesta aloitettava välittömästi. Nykyisellään kauppa ei kaikkia yhteiskuntaryhmiä tyydyttävästi pysty hoitamaan, sen hoidettavina olevia yhteiskunnallisia tehtäviä, joista tärkeimmät ovat palvelun takaaminen samanarvoisena kaikille yhteiskuntaryhmille ja kuluttajan suojele.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 23

SAK:n hallitus toteaa, että vuonna 1976 XI edustajakokouksessa hyväksytyssä talouspoliittisessa ohjelmassa kiinnitettiin huomiota myymäläraken-

teen muuttumisen aiheuttamiin ongelmiin. Ongelmassa todetaan muun muassa, että niin sanottujen suurmarkettien perustaminen olisi tehtävä luvanvaraiseksi ja lupaan tulisi liittää velvoite myös reuna-alueiden pienmyymälöiden ylläpitämisestä.

Julkiselta vallalta on edellytettävä toimia, jotka turvaavat sekä asutukseltaan harventuvan maaseudun että myös nopeasti kasvavien asumalähiöiden riittävän ja monipuolisen palvelutarvituksen. Tämä edellyttää, paitsi yllämainittua luvanvarausmenettelyä ja mahdollisia julkisen vallan tukitoimia, myös palvelutarpeen huomioon ottavaa asennoitumista kaavoitus-työssä. Erityisesti aluerakentamisen yhteydessä on rakennuttajalta edellytettävä rakennusaikataulujen suunnittelua siten, että riittäväksi mitoitettu ja kaavoitettu palvelutarvitus rakennetaan samanaikaisesti asuntorakentamisen kanssa.

Vastaavasti tulee entistä tiukemmin valvoa myös kaupan omaa kehitystä, jotta tarpeettomilla kilpailutoimilla ja siihen liittyvillä kustannuksilla ei kiihdytetä pienmyymäläverkoston supistumista. Monin paikoin ylimitoitettun suurmyymälätyyppisen myymälärakenteen muodostumista tulee rajoittaa mm. kaavoituspolitiikalla.

Esitys n:o 29

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Esitys n:o 29. Siinä ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 29. Keskustelu. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan esityksen.

Esitys n:o 29

Terapeuttisten toimenpiteiden kustannusten korvaaminen
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL r.y

Viimeisimmät tutkimukset ja ammattitautitilastot osoittavat yksitoikkoisen ja pakkotahtisen töiden aiheuttamien rasitusvammojen ja mielenterveydellisten häiriöiden lisääntyvän nopeasti etenkin naisvaltaisilla puoli-automatisoiduilla aloilla. Näiden alojen eläkkeelle jäävistä työntekijöistä näyttää suuri osa joutuvan ennen aikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle, usein jopa alle 50-vuotiaina.

Vammautumisten tapahduttua työsuojelutoiminnassa korostuvat työn ergonomisten haittojen poistamisen välttämättömyys samoin kuin työn uudelleen organisoiminen, työnkiertojärjestelmän ja elpymistaukojen merkitys.

Vammautumisten tapahduttua tarvitaan terapeuttisia toimenpiteitä. Nykyisen järjestelmän puitteissa nämä tulevat työntekijälle ylivoimaisen kalliiksi ja jäävät kuitenkin tehottomiksi, koska ne tapahtuvat työajan ulkopuolella työssäolokautena.

Tästä syystä liittomme esittää, että SAK ryhtyisi voimakkaasti ajamaan sekä tes-poliittisesti että lainsäädäntöteitse uudistusta, jolla työntekijä va-

pautetaan terapian taloudellisista kustannuksista ja jolla hänelle myönnetään sairausloma terapian hoitajakson ajaksi, mikä turvaisi annetun hoidon terveyttävän vaikutuksen.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 29

Yksitoikkoiset ja pakkotahtiset työt aiheuttavat ruumiillisia häiriöiden lisääntymistä. Tällaisia töitä esiintyy monilla ammattialoilla, joissa automaatio on otettu käyttöön vain osittain.

Tällaisissa työtehtävissä on välttämätöntä estää ennakolta terveydellisten haittojen syntyminen. Työsuojeluorganisaatiolla on tärkein asema tässä tehtävässä. Työsuojelun on käytettävä hyväksi myös työpaikoilla olevia terveydenhuollon henkilöitä, jolla terveydelliset haitat voitaisiin välttää.

SAK:n hallitus toteaa, että työperäiset sairaudet on korvattava ensi sijaisesti ammattitautilain perusteella. Tällöin vakuutusyhtiön on korvattava poissaolosta johtuva ansionmenetys sekä tarpeellisen hoidon aiheuttamat kustannukset. Mikäli kuitenkin kysymyksessä ei ole sellainen sairaus, joka on hyväksytty ammattitaudiksi, on pyrittävä käyttämään työpaikan terveydenhuollon palveluksia. Toisena vaihtoehtona on kunnallinen terveydenhuoltojärjestelmä, jossa on käytettävissä erilaisia hoitomuotoja. Kullekin työntekijälle on luonnollisesti taattava riittävä ja tarpeellinen vapautus työstä siksi ajaksi, kun hän on työkyvytön edellä mainittujen töiden johdosta syntyvistä sairauksista.

Esitys n:o 30

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Esitys n:o 30. Siinäkin ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kuultu valiokunnan esitys kohtaan 30. Keskustelu. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 30

Invalidihuoltolain muutokset

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.

Useilla eri paikkakunnilla maassa toimii ns. suojatyökeskuksia, jotka on perustettu tarkoituksella työllistää eri tavoin vammautuneita ja siten työrajoitteisia työnhakijoita. Suojatyökeskukset ovat tavallisimmin erilaisten yhteiskunnan tukea nauttivien, yleishyödyllisiksi katsottavien järjestöjen ylläpitämiä ja niissä suoritetaan useiden eri ammattialojen työtehtäviä.

Näiden suojatyökeskusten toiminnassa on alkanut kehittyä valitettava väärin suuntautuminen. Alkuperäinen tarkoitus työrajoitteisten työllistäjänä on jäänyt vähäiseksi ja pääasiaksi on tullut työsuorituksia myymällä hankkia varoja ylläpitävälle järjestölle. Työvoimatoimistot ovat usein edistäneet tätä kehitystä osoittaessaan täysin työkykyisiäkin työnhakijoita suojatyökeskuksiin.

Työsuhteet ja mm. palkkaus suojatyökeskuksissa määräytyvät Invalidihuoltolain määräysten pohjalta. Se jättää monelta osin työntekijät varsin turvattomaan asemaan. Esim. Työsopimuslain 17 §:n 1 momentin määräystä vähimmäistyöehdoista ei suojatyökeskuksissa tarvitse soveltaa. Suojatyökeskus voi myös irtisanoa työntekijän, jonka ei katsota olevan suojatyön tarpeessa.

Erityisesti nämä edellä mainitut Invalidihuoltolain määräykset ovat mahdollistaneet tapauksia, joissa suojatyökeskukset ovat irtisanoneet niitä täysin työkykyisiä työntekijöitä, jotka ovat vaatineet noudatettavaksi asianomaisen ammattialan työehtosopimuksen vähimmäispalkkamääräyksiä.

Edellä esitettyyn viitaten Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto esittää, että Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK yhdessä viranomaisten ja lainsäätäjän kanssa pyrkisi saamaan Invalidihuoltolakiin muutokset, jotka:

- 1) velvoittaisivat suojatyökeskukset noudattamaan täysin työkykyisiin henkilöihin asianomaisen alan työehtosopimuksen vähimmäispalkkamääräyksiä;
- 2) noudattamaan samaa velvoitetta myös niihin työrajoitteisiin työntekijöihin, jotka kuitenkin omassa työtehtävässään pystyvät suoriutumaan täysin työkykyisen työntekijän tehtävistä;
- 3) suojatyöhön ohjatuille muutenkin antaisivat Työsopimuslain ja asianomaisen alan työehtosopimuksen mukaiset työehdot ja työsuhdeturvan.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 30

Suojatyön tarkoituksena on kuntouttaa osittain työkykyisiä henkilöitä siten, että he jossain vaiheessa siirtyvät takaisin normaaleille työmarkkinoille. Lähtökohtaisesti suojatyössä tulee vajaakuntoiselle turvata perustointulo palkan ja sosiaaliturvan yhteensovituksin ja täysin työkykyiselle työehtosopimuksen vähimmäispalkka. Suojatyöpaikkojen palkkapoliitiikka on rakennettava siten, että työntekijöillä on henkilökohtaista etua tehdä työtä. Hallituksen mielestä suojatyössä työskentelevien työntekijöiden oikeudelliseen asemaan liittyvät erityiskysymykset on nähtävä ja hoidettava kokonaisuutena siten, että suojatyöpaikkojen luonne ja työntekijöiden perusturva tulevat riittävästi huomioon otetuiksi. SAK seuraa sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän työtä, jonka tarkoituksena on selvittää suojatyössä maksettavaa palkkaa. Samalla SAK:n hallitus viittaa sosiaalipoliittisen ohjelman osaan, jossa on yleisesti otettu kantaa vajaa-kuntoisten kuntouttamiseen.

Esitys n:o 31

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Esitys n:o 31. Siihen esitetään pientä lisäystä. Ensimmäisen kappaleen kolmannelle riville, siihen väliin lisätään: "Vuoden 1976 sopimuspoliittisessa ohjelmassa tavoitteeksi on asetettu ilmainen ateria." Ensimmäisen kappaleen rivillä 10: sana "suurimmalla" muutetaan sanaksi "suurella".

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kuultu valiokunnan esitys jäsenliittojen kohtaan 31. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 31

Työpaikkaruokailun kehittäminen

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.

Nykyisin ruokailu työpaikoilla tapahtuu, etenkin vuorotyössä, voileipäkahvi-pohjalla, joka on työntekijäin kannalta epäterveellistä.

Työpaikoilla olisikin työnantajan toimesta taattava mahdollisuus lämpimän ruoan santiin työjakson ruokailutauolla.

Edellä esitetyn perusteella esitämme, että SAK ryhtyy toimenpiteisiin, joilla saadaan työntekijöille työnantajan kustantama lämmin ateria kerran päivässä.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 31

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y. on kiinnittänyt erityistä huomiota työpaikkaruokailun järjestämiseen. Vuoden 1976 sopimuspoliittisessa ohjelmassa tavoitteeksi on asetettu ilmainen ateria. Asia on usein ollut esillä työehtosopimusneuvotteluissa. Vuonna 1976 tulopoliittisessa sopimuksessa perustettiin asiaa kehittämään keskusjärjestöjen työpaikkaruokailuneuvottelukunta. Vuonna 1980 tutkittiin työmarkkinajärjestöjen toimeksiannosta teollisuuden piirissä työpaikkaruokailun tila, joka palveluilla on selvitetty jo aikaisemmin. Suurella osalla työntekijöitä on työpaikkaruokailumahdollisuus, mutta liikkuvilla ja lyhytaikaisilla työpaikoilla sekä vuorotöissä on tilanne huono.

Ammattiyhdistysliikkeen tulee edelleen olla aktiivisesti mukana työpaikkaruokailun kehittämisessä. Tuotantoaloittain yksityiskohtaisiin sopimuksiin pääseminen on erityisen tärkeää. Ruokaloiden hallinnossa on lisättävä ammattiyhdistysliikkeen vaikutusmahdollisuuksia. Tiedotustointia ja asennekasvatusta on tehostettava, jotta terveellisen ruokailun arvostus työntekijöiden keskuudessa lisääntyi.

Esitys n:o 32

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Esitys n:o 32. Siinä ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kuultu valiokunnan esitys kohtaan 32. Keskustelua. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

*

Esitys n:o 32

Vanhempien oikeudet lapsen sairastaessa

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto TVL r.y.

Vuoden 1976 keskitettyyn työehtosopimusratkaisuun sisältyi määräys, jonka mukaan alle 10-vuotiaan lapsen äiti saa lapsen äkillisesti sairastuessa palkallista vapaata lapsen hoidon järjestämiseksi 1–4 päivää. Hoitovapaan laajentamisen välttämättömyys tunnustetaan yleisesti, mutta sopimusmääräystä ei ole sen voimaantulon jälkeen asiallisesti parannettu. Vanhemmilla tulisi olla oikeus hoitaa sairastunutta lasta niin kauan kuin lapsi kotona tapahtuva sairaanhoitoa tarvitsee. Sairastunutta lasta hoitava lapsen vanhemman toimeentuloturva tulisi tältä ajalta järjestää.

Esitämme, että SAK:n edustajakokous ottaisi tavoitteekseen parantaa vanhempain oikeuksia lapsen sairastussa. Työnantajan maksuvelvollisuus tulisi pidentää lapsen sairastuessa siihen määrään saakka, joka vaditaan sairaspäivärahan karenssin täyttämiseen (sairastumispäivä + 7 seuraavaa arkipäivää). Tämän jälkeen lasta hoitavalle vanhemmalle tulisi saada oikeus sairausvakuutuksen edellyttämään päivärahaan niin pitkäksi ajaksi kuin sairastuneen lapsen hoitaminen lääkärintodistuksen mukaan edellyttää.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 32

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto on esityksessään puuttunut yhteen työ- ja perhe-elämän kipeistä ongelmista, sairastuneen lapsen hoidon järjestämiseen.

Tutkimusten mukaan yksinomaan alle kouluikäiset lapset sairastavat keskimäärin 30 päivää vuodessa. Kokemukset puolestaan osoittavat, että sairaan lapsen hoito-oikeus ja sen laajentaminen kohtaavat työnantajien taholta monimuotoista vastustusta.

Vuoden 1976 työehtosopimusratkaisun yhteydessä sovitussa äidin tai yksinhuoltajan oikeudessa hoitaa äkillisesti sairastunutta alle 10-vuotiaasta lasta on SAK:n kentässä vaihtelua seuraavasti: oikeus työstä poissaoloon on korkeintaan 3 päivää, mikäli työehtosopimuksessa ei ole sairausajan palkanmaksuajassa karenssipäivää ja korkeintaan 4 päivää, mikäli karenssipäivä on. Lisäksi KTV:n, kuten koko julkisen sektorin, osalta hoito-oikeus koskee työntekijää tai viranhaltijaa olipa hän sitten äiti tai isä.

Liittojen vuonna 1980 solmimiin työehtosopimuksiin tuli useimpiin seuraavansisältöinen laajennus: hoito-oikeus on lapsen isällä siinä tapauksessa, että äiti oman sairautensa, matkan tai muun syyn vuoksi on estynyt lasta hoitamasta.

Hoito-oikeuden rajaaminen koskemaan vain äitiä on osaltaan lisännyt työnantajien halua työhönotossa syrjiä ja laittomasti irtisanoa naispuolisia työntekijöitä, joilla on pieniä lapsia. Hoito-oikeustulkinta erityisesti lapsen sairauden sekä isän työssäolon todistamisen osalta on työpaikoilla ollut hyvinkin vaihtelevaa ja johtanut perheen usein kohtuuttoman vaikeisiin tilanteisiin. Lisäksi vuonna 1980 liittokohtaisesti sovitun laajennuksen käytännön soveltamisessa on ilmennyt, ettei työnantaja hyväksy isälle hoi-

to-oikeutta minkään muun syyn kuin äidin sairauden tai matkan perusteella.

SAK:n hallitus yhtyy TVL:n esitykseen, että sairaan lapsen hoito-oikeutta tulee nykyisestään laajentaa. Tämä periaate on kirjattu myös SAK:n tavoitteet 80-luvulla -ohjelmaluonnokseen. Kaikki työntekijät ja viranhaltijat on saatettava hoito-oikeuden suhteen samanarvoiseen asemaan. Perheen tulee myös saada itse päättää, kumpi vanhemmista hoito-oikeutta kussakin tapauksessa käyttää. Lapsen sairauden ja toisen vanhemman työssäolon todistaminen on oltava perheen kannalta mahdollisimman mutkatonta. Sairaam lapsen hoito-oikeudesta tulisi em. periaattein säätää lailla.

Tekstiili ja Vaatetustyöväen Liiton esitys koskien hoitoajan taloudellista turvaa muodostaa varsin hyvän tavoitepohjan.

Esitys n:o 33

Esitys n:o 33. Tässä samoin ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 33. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 33

Työttömät naiset ja piilotyöttömyys

Rakennustyöntekijäin Liitto r.y.

Työttömyys koskettaa yhä laajempia väestökerroksia. Nopea tekninen kehitys ja lisääntyvä automatisointi työntävät sivuun ihmistyövoimaa. Erittain vaikeana se koetaan aiemmin työvoimavaltaisilla aloilla. Erityisesti huolta tästä ovat jo pitkään tunteneet ammattiyhdistysliikkeessä toimivat naiset, sillä laajat pakkolomautukset ja irtisanomiset kohdistuvat ensisijaisesti naisiin. Heistä on muodostunut kapitalisteille työvoimareservi, josta on tarvittaessa saatavissa halpaa työvoimaa. Työnsaantimahdollisuudet ovat vuosi vuodelta vaikeutuneet vasta koulunsa päättäneille ja työelämään hakeutuville, mutta ennen kaikkea lasten synnyttämisen ja hoidon vuoksi kotiin väliaikaisesti jääneille ja uudelleen työhön pyrkiville sekä keski-ikä ylitäneille naisille. Heistä muodostuu helposti piilotyöttömiä, jotka ovat työhön käytettävissä ja työhön halukkaita, mutta ovat lannistuneet ja näin jääneet työttömyysturvan ja työttömyyskortiston ulkopuolelle. Piilotyöttömien määrä seuraa työttömien määrän kehitystä: mitä enemmän työttömiä, sitä enemmän piilotyöttömiä ja päinvastoin. Eräiden arvioiden mukaan työttömien määrään voidaan aina lisätä kolmannes, jolloin huomioon otetuiksi tulevat myös piilotyöttömät.

Tilanteen korjaukseksi tarvitaan koko ammattiyhdistysliikkeen voimaa, sydäntä ja aivoja. Rakennustyöläisten liitto esittääkin, että SAK ottaa lähiajan tavoitteissaan huomioon edellä esiin tuodut ongelmat ja toimii niin,

että jäsenvelvoitteensa tasavertaisesti hoitavat sekä työelämässä yhteistä vastuuta kantavat naiset saavat yhteiskunnassamme tasavertaiset mahdollisuudet. Tähän päästään vaikuttamalla lainsäädäntöön, työsuhteturvan parantamiseen, perhe- ja sosiaalipoliittisiin päätöksiin, naisten ammatti- ja uudelleenkoulutukseen teknistä kehitystä vastaavasti sekä palkallisen eriarvoisuuden poistamiseen.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 33

Piilotyöttömyys on, kuten Rakennustyöläisten Liiton esityksessä todetaan, ennen muuta naisten ongelma. Työvoimatutkimuksen mukaan työttöminä työnhakijoina oli syksyllä 1979 62 000 miestä ja 61 000 naista. Samanlaisesti piilotyöttöminä oli yhteensä 73 000. Heistä 56 000 eli liki 80 % oli naisia.

SAK:n hallitus toteaa, ettei naisten näin suuri piilotyöttömyysaste luonnollisestikaan ole erillinen ongelma, vaan yksi osoitus yhteiskunnassa ja työelämässä vallitsevasta epätasa-arvosta. Kun lapsille ei ole tarpeeksi kohtuuhintaisia hoitopaikkoja tai kun työttömyysaste nousee, tapahtuu juuri naisten siirtämistä työvoimareserviksi. Tällöin heidän mahdollisuutensa työmarkkinoilla entisestään heikentynyt. Piilotyöttömyyden poistaminen onkin sidoksissa työelämän tasa-arvon toteuttamiseen. Se puolestaan edellyttää muutoksia ja kehittämistä sekä työ- että sosiaalipoliittisessa lainsäädännössä, koulutuspolitiikan alueella ja työehtosopimustoiminnassa, mutta myös uudelleenarviointeja asennetasolla. Lähtökohtana on tällöin oltava sekä miesten että naisten yhtäläiset oikeudet, mahdollisuudet ja velvollisuudet työ- ja perhe-elämässä.

SAK:n hallitus asetti syksyllä 1980 työryhmän, jonka tehtäväksi kirjattiin mm. toimenpide-esityksien laatiminen työelämän tasa-arvon edistämiseksi.

Esitys n:o 34

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Kohta n:o 34. Siinäkin ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 34. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys nro 34

Työttömyyskassalain muuttaminen

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto TVL r.y.

Työttömyysvakuutuslaissa on määräykset korvauksen maksamisesta työttömäksi joutuneelle henkilölle. Lain mukaan korvausta ei saa suorittaa ennen kuin henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työnvälityksessä yhtäjaksoisesti viisi työpäivää tai viiden peräkkäisen viikon aikana työttömänä yhteensä viisi työpäivää.

Viime vuosina ovat lukuisat työnantajat lomauttaneet työntekijöitten suurten juhlapyhien välipäivinä sekä silloin kun työpaikan muut työntekijät ovat vuosilomalla. Näissä lomautustapauksissa lomautusaika voi muodostua niin lyhyeksi, että lomautetut hankkivat vain karenssipäiväänsä tai saavat korvausta vain muutamilta päiviltä. Ottaen huomioon että lomautettuja näissä lyhytaikaisissa lomautuksissa on erittäin suuri määrä, työntekijäin yhteinen menetys muodostuu huomattavan suureksi.

Esitämme että keskusjärjestömme SAK:n edustajakokous velvoittaisi keskusjärjestön laatimaan valtioneuvostolle esityksen työttömyyskassalain muuttamisesta siten, että karenssipäivät poistetaan ja työttömyyspäivärahaa maksetaan ensimmäisestä työttömyys- tai lomautuspäivästä lukien.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 34

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y. esittää, että työttömyyskassalakia muutettaisiin niin, että karenssipäivät poistettaisiin ja työttömyysaikaista päivärahaa ryhdyttäisiin maksamaan ensimmäisestä työttömyys- tai lomautuspäivästä lukien.

SAK:n hallitus on asettanut sisäisen työryhmän laatimaan ehdotuksia työttömyysajan toimeentulojärjestelmän kehittämiseksi. Samaa asiaa käsittelee paraikaa sosiaali- ja terveysministeriön asettama toimikunta. Näiden työskentelyssä tultaneen esittämään huomattavia muutoksia työttömyysturvan kehittämiseksi, jossa yhteydessä Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y:n esittämät näkökohdat tulee SAK:n hallituksen mielestä ottaa käsiteltäväksi.

Esitys 35

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Esitys n:o 35. Tässä samoin ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 35. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys 35

Sosiaaliturvajärjestelmän kehittäminen välinputoamisten estämiseksi

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto TVL r.y

Sairaus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja eläkevakuutusjärjestelmien kehittämisestä huolimatta yksityisen henkilön kohdalla saattaa syntyä tilanteita, jolloin hän putoaa erilaisten sosiaaliturvajärjestelmien väliin saamatta mistään toimeentuloturvaansa. Näitä tilanteita voi syntyä esim. silloin kun henkilö ikänsä vuoksi tai terveytensä heikennyttyä ei kykene eniseen työhönsä eikä löydä hänelle soveltuvaa työpaikkaa. Samanlainen tilanne voi yksityisen henkilön kohdalla syntyä esim. väliaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisen jälkeen tai silloin kun hänen eläkehakemuksensa hylätään. Milloin eläkepäätöksestä valitetaan, henkilö voi tämän

vuoksi estyä saamasta työttömyyspäivärahaa siihen saakka kunnes valitus on käsitelty.

Sosiaaliturvajärjestelmien tarkoituksena on auttaa ihmistä niissä elämäntilanteissa, joissa hän ei kykene työllään hankkimaan toimeentuloaan. Väliinputoamiset johtuvat lainsäädännön puutteista, jotka tulisi korjata. Väliinputoamisten estämiseksi olisi kaikkia em. järjestelmiä kehitettävä siten, ettei toista toimeentulojärjestelmää voida lakkauttaa ennen kuin henkilö on todella hyväksytty toisen piiriin tai sijoittunut työelämään.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 35

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n hallitus yhtyy Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y:n aloitteessaan esittämiin näkemyksiin ja viittaa SAK:n tavoitteet 80-luvulla -ohjelmaan, jossa erääksi sosiaalipoliittikan keskeiseksi alueeksi on esitetty sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista ja väliinputoamisten estämistä.

Esitys n:o 36

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Sitten on esitys 36. Siinä esitetään tämä toinen kappale kokonaan uudistettavaksi seuraavaan muotoon: SAK käynnistää toimenpiteet putki- ja putkieristysaloilla työskentelevien työntekijöiden siirtämiseksi takaisin LEL-vakuutuksen piiriin. Sama koskee niitä muita ammattiryhmiä, joita aloitteessa mainittu epäkohta koskee.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kuultu valiokunnan esitys kohtaan 36. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 36

Putki- ja putkieristysalan työntekijöiden eläketurvan järjestämiseen liittyvistä kysymyksistä

Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Vuonna 1969 tehtiin työeläkelainsäädäntöön muutos, jolla putki- ja putkieristysalan sekä sähköalan työntekijät siirrettiin LEL-alojen työeläkelainsäädännön piiristä TEL-vakuutuksen piiriin. Ne edellä mainitut työntekijät, jotka työskentelivät rakennusliikkeiden palveluksessa, jäivät edelleen LEL:n piiriin. Tuloksena tästä runsaan kymmenen vuoden TEL-kokeilusta on ollut se, että huomattavan monet putki- ja putkieristysalan työntekijät ovat useiden työsuhteidensa osalta joutuneet väliinputoajien asemaan ja saaneet tyytyä huomattavasti pienempään eläkkeeseen kuin mitä LEL-eläkelaki olisi antanut. Mitä todennäköisemmin näin on saattanut käydä myös sähköalan työntekijöille. Edellinen johtuu siitä, että työsuhteet ovat em. aloilla tulleet entistä lyhyemmiksi, koska työnantaja palkkaa työntekijät usein vain tietyn tehtävän ajaksi. Alojen luonteeseen kuuluu myös se, että työ tehdään pääsääntöisesti urakkapalkalla. Tästä syystä vanhempien

ikäryhmien ansiotasot luonnollisista syistä alenevat huomattavasti heidän parhaisiin ansiovuosiinsa verrattuna. Lisäksi eläketurva heikkenee niissä tapauksissa, jolloin työntekijä saman vuoden aikana on sekä LEL:n että TEL:n piirissä kuten po. työntekijöiden osalta usein tapahtuu. Eläkkeiden erilaisesta laskentatavasta johtuen eläkkeen määrä olisi po. alojen työntekijöillä LEL:n laskutavan mukaan useimmissa, erityisesti työkyvyttömyystapauksissa korkeampi kuin TEL:n mukaan laskien. Työmarkkinajärjestöjen hallitsema LEL:n työeläkekassa koetaan lisäksi työntekijöiden keskuudessa enemmän omaksi eläkelaitokseksi kuin TEL:iä hoitavat vakuutusyhtiöt.

Edellä mainittuun viitaten Rakennustyöläisten liitto esittää, että SAK:n edustajakokous päättäisi käynnistää toimenpiteet putki- ja putkieristysaloilla työskentelevien työntekijöiden siirtämisestä takaisin LEL-vakuutuksen piiriin.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen nro 36

Rakennustyöläisten Liitto r.y. viittaa esityksessään väliinpuotoamisiin ja kehottaa SAK:n edustajakokousta päättämään toimenpiteiden käynnistämisestä putki- ja eristysaloilla työskentelevien työntekijöiden siirtämistä takaisin lyhytaikaisissa työsuhteissa työskentelevien työntekijöiden eläkelain piiriin, josta heidät vuonna 1969 siirrettiin työntekijäin eläkelain piiriin.

SAK käynnistää toimenpiteet putki- ja putkieristysaloilla työskentelevien työntekijöiden siirtämiseksi takaisin LEL-vakuutuksen piiriin. Sama koskee niitä muita ammattiryhmiä, joita aloitteessa mainittu epäkohta koskee.

Esitys nro 37

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Esitys 37. Valiokunta ehdottaa hallituksen lausuntoon yhtymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kuultu valiokunnan esitys kohtaan 37. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys nro 37

Valtion eläkelain työkyvyttömyyseläkkeen laskemisen uudistamisesta
Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.

Valtion eläkelain 12 §:n mukaan vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan ns. täydennysosa, joka vastaa suuruudeltaan kansaneläkkeen perusosaa lapsikorotuksineen. Täydennysosaa maksetaan vanhuuseläkkeen saajalle siihen saakka, kunnes hän saavuttaa sen iän, joka on edellytyksenä kansaneläkelaisissa säädetyn vanhuuseläkkeen saamiseksi. Työkyvyttömyyseläkkeen saajalle täydennysosa maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, joka ensiksi seuraa vuoden kuluttua eläkkeen alkamisesta.

Koska valtion eläkelain ja kansaneläkelain työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisperusteet poikkeavat toisistaan, saattaa henkilö saada valtion eläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, mutta häneltä voidaan kuitenkin evätä kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke. Tällaisessa tapauksessa täydennysosan maksamisen loppuminen johtaa siihen, että VEL:n mukainen työkyvyttömyyseläke on pienempi kuin vastaava vanhuuseläke.

Tämän vuoksi Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y. esittää, että SAK ryhtyisi toimenpiteisiin valtion eläkelain muuttamiseksi siten, että työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksettaisiin täydennysosa samoin perustein kuin vanhuuseläkkeessäkin.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 37

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestön aloitteessa tuodaan esille ongelma, jossa työkyvyttömyyseläke saattaa jäädä valtion eläkelain mukaan pienemmäksi kuin vanhuuseläke.

SAK:n hallitus yhtyy VTY:n näkemykseen siitä, että mainittu epäkohta pitäisi korjata. Valtion eläkelain täydennysosaa koskevia määräyksiä on muutettava niin, että myös sellaisissa tapauksissa, joissa valtion eläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saava henkilö ei saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, hänelle maksettaisiin myös täydennysosa, jolla työkyvyttömyyseläke saatettaisiin vanhuuseläkkeen tasoiseksi.

SAK:n hallituksen mielestä on ryhdyttävä yhdessä VTY:n kanssa toimenpiteisiin, joilla valtion eläkelaki muutettaisiin sellaiseksi, että työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksettaisiin täydennysosaa samoin perustein kuin vanhuuseläkkeissäkin.

Esitykset n:ot 38 ja 39

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla valiokunta): Lausunto esityksiin 38 ja 39 on käsitelty esityksen nro 15 yhteydessä ja myös hyväksytty.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Todetaan.

Esitys n:o 38

Työajan lyhentämishjelma

Metallityöväen Liitto r.y.

Metallityöväen Liiton XIII liittokokous totesi, että työpaikkojen turvaamiseksi kaikille on työaikaan rohkeasti ja nopeasti lyhennettävä. "Keskustelun kohteena ovat tällöin mm. vanhempainloman pidentäminen, perus- ja ammattikoulutuksen laajentaminen, palkallinen koulutusvapaa, valikoiva eläkeiän alentaminen sekä viikottaisen ja vuotuisen työajan lyhentäminen", todetaan liittokokouksen työllisyyspoliittisessa lausunnossa.

Työllisyys on eräs työajan lyhentämisen tärkeistä perusteluista, joka ei ole menettänyt ajankohtaisuuttaan edes noususuhdanteen olosuhteissa. Myös työn mielekkyyden lisääminen, osallistumisjärjestelmien kehittäminen, henkilökohtaisten asioiden hoitaminen, ja mielekkään vapaa-ajanvie-

ton kehittäminen edellyttävät työssäoloajan järjestämistä mainittuja taroituksia palvelemaan.

Metallityöväen Liitto esittää, että: SAK:n edustajakokous velvoittaa SAK:n hallituksen laatimaan työajan lyhentämishojelman ja päättämään menettelytavoista ohjelman toteuttamiseksi."

Esitys n:o 39

Työajan lyhentämisestä

Rakennustyöläisten Liitto r.y.

On käynyt kiistattoman selväksi, että työntekijöiden työajan yleinen lyhentäminen on paitsi hyvin tarpeellista myös teknillisesti täysin mahdollista toteuttaa. Tässä asiassa puuttuu enemmän tahtoa kuin mahdollisuuksia.

Esitämme, että SAK ryhtyy koko voimallaan kamppailuun yleisen työajan lyhentämisen puolesta niin, että päivittäinen työaika lyhennetään vuoden 1984 alusta lukien 7 tunniksi ja viikottainen työaika 35 tunniksi. Samassa yhteydessä tulee raskaissa ammateissa työskentelevien eläkeikä alentaa 55 vuoteen.

Tämän lisäksi kamppailun kohteeksi on otettava vuosiloman pidentäminen niin, että 1.4.1983 alkavan lomanmääräytymisvuoden alusta lukien kaikille työntekijöille karttuu vuosilomaa kolme päivää kuukautta kohti.

Esitys n:o 40

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla valiokunta): Valiokunta ehdottaa siinäkin hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 40. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 40

Kesälomakauden lyhentäminen

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL r.y.

Kesälomakausi sijoittuu nykyisen lainsäädännön mukaan 2.5.—30.9. väliksi ajaksi. Jos kuitenkin otetaan huomioon ilmastolliset olosuhteet Lapissa, Oulun läänissä, Kainuussa ja osin myös Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa ei toukokuuta varsinkaan voida pitää kesälomakuukautena, koska siihen aikaan maa on edelleen lumen peitossa, järvet jäässä ja muutenkin sääolot kesälomakaudelle sopimattomat. Käytännössä talvilomien yleistyttyä pohjoisen jäsenet joutuvat pitämään kaksi talvilomaa, jos heidän kesälomansa osuu toukokuulle.

Tästä syystä esitämme, että SAK ottaisi ohjelmaansa kesälomakauden lyhentämisen toukokuun osalta maamme em. pohjois-osissa ja ryhtyisi ajamaan uudistusta käytäntöön mahdollisimman pikaisesti joko laki- tai sopimusteitse. Jäsenistön lomanviettomahdollisuuksien yhdenvertaistamiseksi pidämme uudistusta oikeudenmukaisena ja tarpeellisena.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 40

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto on esittänyt, että SAK ottaisi ohjelmaansa kesälomakauden lyhentämisen toukokuun osalta maan pohjoisosissa.

SAK:n hallitus yhtyy Suomen Elintarviketyöläisten Liiton esitykseen siitä, että maamme pohjoisosissa sekä Kainuussa ja osin myös Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa ei voida toukokuuta pitää kesälomakuukautena, ja että loman viettämiseksi kesäaikana olisi maan näissä osissa voitava jättää toukokuu pois lomakuukautena.

SAK:n hallituksen mielestä kyseisen lainkohdan muuttaminen on kuitenkin riittämätön esitetyn kaltaisen tuloksen saavuttamiseksi. SAK:n hallituksen mielestä jo perinteinen vaatimus siitä, että työntekijöiden mielipide tulee ottaa huomioon määrättäessä vuosiloman ajankohtaa, antaa paremmat mahdollisuudet asian korjaamiseksi. SAK:n hallituksen mielestä maantieteelliset ja ilmastolliset seikat voidaan parhaiten ottaa huomioon vain niin, että työntekijöillä itsellään on oikeus joko lakiin tai sopimukseen perustuen päättää tai osallistua loman määräytymisajankohdasta päättämiseen.

Esitys n:o 41

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Esitys 41. Siinä valiokunta ehdottaa kuudennen kappaleen teksti muutettavaksi seuraavaksi: Osa-aikatyön säätelämiseksi ja siihen liittyvien ongelmien vähentämiseksi on tärkeää määritellä osa-aikatyötä koskevat yleiset työ- ja palkkaehdot sopimuksissa. Osa-aikatyön käyttöönottoa varten on lisäksi luotava pitävä neuvottelujärjestelmä, jossa työntekijät voivat todella vaikuttaa osa-aikatyön edellytyksiin.

Seitsemäs kappale korvattaisiin niin ikään uudella kappaleella, joka kuuluisi: SAK:n hallitus viittaa SAK:n tavoitteet 80-luvulla -ohjelmaluonnokseen ja myös SAK:n hallituksen asettaman työaikatyöryhmän raporttiin.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: On kuultu valiokunnan esitys kohtaan 41. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 41

Osa-aikatyön haittojen selvittäminen

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.

Osa-aikaisesti työskentelevien osuus ammatissa toimivasta väestöstä on huomattavasti lisääntynyt viime vuosina. Vielä parisen vuotta sitten heidän määränsä oli noin 7 % ammatissa toimivasta väestöstä, mutta vuonna 1980 heidän määränsä oli jo 12%. Osa-aikatyön käyttöön, nimenomaan työntekijäin kannalta, liittyy monia ongelmia, joista esimerkiksi mainittakoon:

- huono palkkataso,
- useat normaalisti palvelussuhteeseen kuuluvat etuudet puuttuvat,
- uralla eteneminen estyy,
- ammatillisia koulutusmahdollisuuksia ei ole.

Yleisin perustelu osa-aikatyön käytölle on ollut työllisyyden hoito. Käytännössä ei työllisyyttä kuitenkaan tällä tavoin edistetä, koska yhdestä osa-aikaisesta tehtävästä saatava palkka on vain osa kokopäivätyön palkkaa, joten henkilön tullakseen toimeen, on otettava toinen osa-aikainen työteltävä.

Ammattiyhdistysliikkeen yhtenä tavoitteena on yleisen työajan lyhentäminen ansiotasoa alentamatta. Työnantajan pyrkimyksenä on ollut viime vuosina muuttaa kokoaikaisia työtehtäviä osa-aikaisiksi. Mutta tällöin "työajan lyhennys" tapahtuu ansiotasoa alentamalla ja menettämällä palvelussuhteeseen liittyvät etuudet.

Ammattiyhdistysliikkeen tavoitteena on myös tasa-arvon edistäminen työelämässä. Osa-aikaisesti työskentelevistä on noin 80% naisia. Edellä luetellut ongelmat ovat siis suurelta osin heidän ongelmiaan. Lisääntyvä osa-aikatyön käyttö heikentäisi näin ollen monien naisten asemaa.

Edellä olevaan viitaten Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y. esittää, että edustajakokous velvoittaisi SAK:n hallituksen

- selvittämään osa-aikatyön käytön vaikutuksen kokopäivätyöllisyyteen ja yleisen työajan lyhentämispyrkimyksiin.
- vaikuttamaan lainsäädännön muutoksiin ja aikaansaamaan sopimuksia, jotka turvaavat osa-aikaisten työntekijöiden palvelussuhteeseen liittyvät etuudet, ja joilla voidaan rajoittaa osa-aikatyön käyttöä.

SAK:n hallituksen lausunto valiokunnan esittämässä muodossa esitykseen 41 Osa-aikatyön voimakas lisääntyminen muodostaa uhkan yleiselle työajan lyhentämiselle. Samalla osa-aikatyön yleistyminen heikentäisi ensivaiheessa juuri naisten asemaa työmarkkinoilla.

Perusteluina naisten osa-aikatyölle on esitetty tarvetta helpottaa erityisesti pienten lasten äitien työtaakkaa. On kuitenkin ilmeistä, että naisten siirtyminen lasten vartuttua kokopäivätyöhön olisi vaikeaa. Näin ollen he edelleen olisivat toisarvoisessa asemassa työmarkkinoilla, mutta myös osa-aikatyön pientä palkkaa saavina perheenjäseninä. Äitien asemaa parannaankin parhaiten edistämällä nykyistä parempaa kodin tehtävien ja lastenhoitovastuun jakamista ja lisäämällä kohtuuhintaisia päivähoitopalveluita naisten työelämäänsä osallistumisen helpottamiseksi. Samalla kun jatketaan ponnisteluja työajan yleiseksi lyhentämiseksi olisi myös syytä harkita Ruotsin käytännön mukaista ratkaisua, jossa alle 8-vuotiaan lapsen molemmilla vanhemmilla on rajoitettu mahdollisuus lyhennettyyn päivittäiseen työaikaan ja jolloin ansionmenetys korvataan sairausvakuutuksen kautta.

Myös nuorten ja alalle pyrkivien työntekijöiden kannalta osa-aikatyön säätelämätön käyttö vaikeuttaa ratkaisevasti toimeentuloa ja ammatissa etenemistä sekä heikentää työssäoloon sidottuja sosiaalietuuksia. Kehitys muualla Euroopassa kertoo osa-aikatyön leviämisestä myös miehiä kos-

kien. Tälläkin perusteella on ilmeistä, että osa-aikatyön yleistyminen vaikeuttaisi suuresti ay-liikkeen työajan lyhentämistavoitteiden toteuttamista.

Osa-aikatyötä tarjotaan työnantajien ehdoilla. Tälläkin hetkellä osa-aikatyötä tekee moni vastoin tahtoaan. Tilastokeskuksen työvoimatutkimus osoittaa, että syksyllä 1979 ilmoitti yhteensä 38 000 henkeä eli lähes neljäsosa ajankohdan osa-aikatyöllisistä osa-aikaisen työskentelynsä syyksi työn puutteen tai vaikeuden saada kokopäivätyötä. On myös toimeentulon pakosta kahta osa-aikatyötä tekeviä, mutta heidän lukumäärästään ei ole tilastotietoja.

Toisaalta taas osa-aikatyön mahdollisuutta ei ole likikään aina niille, jotka esimerkiksi osatyökyvyttömyyseläkkeellä olon vuoksi sitä tarvitsisivat. Tämä on seurausta mm. siitä, että osa-aikaistaminen on keskittynyt etupäässä kaupan ja palvelujen aloille. Tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessä päätettiin asettaa työmarkkinajärjestöjen työryhmä selvittämään osa-aikatyöntekijöiden työttömyys- ja työeläketurvaa.

Osa-aikatyön säätelemiseksi ja siihen liittyvien ongelmien vähentämiseksi on tärkeää määritellä osa-aikatyötä koskevat yleiset työ- ja palkkaehdot sopimuksissa. Osa-aikatyön käyttöönottoa varten on lisäksi luotava pitävä neuvottelujärjestelmä, jossa työntekijät voivat todella vaikuttaa osa-aikatyön edellytyksiin.

SAK:n hallitus viittaa SAK:n tavoitteet 80-luvulla -ohjelmaluonnokseen ja myös SAK:n hallituksen asettaman työaikatyöryhmän raporttiin.

Esitys n:o 42

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Sitten tullaan esitykseen n:o 42, jossa ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kuultiin esitys n:o 42. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 42

Talonmiesten työaikalain kumoaminen

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.

Talonmiesten työaikalaki (284/70) säädettiin tulevaksi voimaan 1. päivästä tammikuuta 1971 ja perustuen näin ollen runsaan vuosikymmenen takaisin ja siten vanhentuneisiin lähtökohtiin. Laki ja sen pohjalta solmitut virka- ja työehtosopimukset ovat olleet käytössä vuosikymmenen. Talonmiesten viikottainen työmäärä vuositasolla on 42 1/2 tuntia. Viime aikoina on sopimuksilla lyhennetty ja lyhennetään kolmivuorotyössä ja niihin verrattavissa perioditoissa työaikaa alle yleisen 40 viikkotyöajan. Perusteena on käytetty vuorokautisen työskentelyn vaihtelevuuden aiheuttamaa työn raskautta. Vastaavaa työrupeaman vaihtelevuutta sääolosuhteista riippuen esiintyy myös talonmiehillä. Koska tekninen kehitys kiinteistönhoitoalalla on luonut mahdollisuuden työajan lyhentämiseksi 40

viikkotuntiin, olisi kohtuullista talonmiesten päästä edes samaan työaikaan kuin työmarkkinoilla yleensä.

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y. esittää, että talonmiesten työaikalaki kumottaisiin ja että TTAL:n alaiset viran- ja toimenhaltijat sekä työntekijät siirrettäisiin työaikalain (604/46) alaisuuteen.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 42

VTY toteaa, että talonmiesten työaikalaki säädettiin yli 10 vuotta sitten vallinneissa olosuhteissa, ja että se on vanhentunut. SAK on todennut jo kauan sitten, että meidän työaikalainsäädäntömme kaipaa uudistamista ja yhdenmukaistamista. Tähän samaan asiakokonaisuuteen liittyy myös talonmiesten työaikalain kumoaminen. SAK:n hallituksen mielestä erillinen jotakin ammattiryhmää koskeva työaikalainsäädäntö ei ole enää tarpeellista. Hallitus kuitenkin toteaa, että tarkinta laissa on tietenkin sen sisältö.

SAK:n hallitus yhtyy VTY:n esitykseen, että talonmiesten työaikalaki kumottaisiin ja että sen alaiset viran- ja toimenhaltijat sekä työntekijät siirrettäisiin työaikalain alaisuuteen. SAK:n mielestä työaikalakia tulee myös näiltä osiltaan korjata ja kehittää.

Esitys n:o 43

Kunto Kaski (SAKn tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Siinäkin ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Keskustelua kohtaan 43. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 43

Työaikalain uudistaminen

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.

Työaikalainsäädännön vanhentuneisuuteen perustuvien epäkohtien korjaaminen sopimusteitse on osoittautunut kohtuuttoman työlääksi ja jopa mahdottomaksi, kuten talven neuvottelukierros osoitti. Työaikasäännöksiä ja -järjestelyjä, joiden perusta on vuosikymmenien takaisessa lainsäädännössä, ei ole sopimustoiminnalla kyetty riittävästi korjaamaan. SAK:n työaikaryhmän ja periodityöaikaryhmän usean vuoden ajan valmistelemissa ehdotuksista ei toistaiseksi yksikään ole johtanut konkreettiseen tulokseen osapuolten välisissä neuvotteluissa.

Työryhmien työskentelyn edetessä on VTY:n piirissä vahvistunut käsitys, että tilanteeseen on saatavissa korjausta ainoastaan työaikalainsäädäntöä uudistamalla tarpeellisilta osin. Kiireellisimmin uudistamisen tarpeessa ovat työaikalain periodityöaikaa koskevat säännökset, jotka eivät anna niiden piirissä olevalle työntekijälle ja virkamiehelle sitä turvaa, jota lain säännöksiltä kohtuudella pitäisi edellyttää. SAK:n työaikaryhmien raporteista käyvät havainnollisella tavalla ilmi lain puutteet, joihin VTY on

kiinnittänyt huomiota SAK:n valtuustolle osoittamissaan esityksissä. Keskeisinä puutteina on todettu mm. muihin verrattuna epäoikeudenmukaiset ylityönormitukset, puutteelliset säännökset työvuoroluettelosta ja sen noudattamisesta sekä säännösten yleinen väljyys, joka antaa työnantajalle liian vapaat mahdollisuudet niiden soveltamiseen. Edellä sanottuun viitaten Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y. esittää, että edustajakokous velvoittaisi SAK:n hallituksen ryhtymään toimenpiteisiin työaikalainsäädännön uudistamiseksi joko eduskunta-aloitteen pohjalta tai hallituksen esityksen muodossa, kiinnittäen erityistä huomiota periodityöaika-säännösten uudistamiseen tarvittaessa erillisuudistuksen puitteissa.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 43

VTY:n esitys työaikalain uudistamisesta lähtee oikeista lähtökohdista. Viime neuvottelut osoittivat, että työaikalainsäädännön epäkohtien korjaaminen sopimusteitse on osoittautunut vaikeaksi. SAK:n on harkittava, mitä keinoja voitaisiin käyttää lainsäädännön parantamiseksi ja kehittämiseksi.

VTY korostaa esityksessään erityisesti periodityötä koskevien säännösten muuttamista. SAK:n hallituksen mielestä periodityötä koskevat säädökset ovat eniten vanhentuneet ja tarkoituksensa sopimattomat. Periodityötä tekevien työntekijöiden työaika oikeudet ovat huomattavasti heikommat kuin muiden työaika muotojen piirissä työskentelevien työntekijöiden. Koko työaikalainsäädäntö pitäisi uudistaa, mutta erityisesti periodityön osalta säädökset kaipaavat pikaista uudistamista.

SAK:n hallitus yhtyy VTY:n esitykseen siinä, että työaikalainsäädännön uudistamiseen on ryhdyttävä, ja että erityisesti tällöin on otettava huomioon periodiaikasaännösten uudistaminen.

SAK:n hallitus viittaa tässä yhteydessä muihin työaikaan liittyviin aloitteisiin ja niistä antamiinsa lausuntoihin.

Esitys nro 44

Kunto Kaski (SAKn tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Sitten oli n:o 44. Siinäkin ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kuultu valiokunnan esitys kohtaan 44. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 44

Työväenehtoinen vakuutustoiminta

Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV r.y.

SAK on palkkatyöläisten yhteiskunnallinen uudistusliike, jonka tarkoituksena on palkansaajien ammatillisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten etujen ja oikeuksien puolustaminen sekä kehittäminen. Tämän periaatteen mukaisesti SAK on pyrkinyt 70-luvulla lisäämään vaikutusvaltaansa

myöskin vakuutustoiminnan piirissä. SAK on tullut mukaan Kansa-yhtiöiden hallintoon ja sen jäsenliitot ovat yhtiön osakkaita. Työmarkkinaratkaisujen yhteydessä on sovittu työntekijöiden ryhmähenkivakuutuksesta ja sen kehittämistä ns. pooliperiaatteen mukaisesti, mikä on edullinen menettelytapa työväestön hallitsemille vakuutuslaitoksille. Jäsenliittojen piirissä on SAK:n hallituksen suosituksen mukaisesti käynnistetty SAK-Kansa vakuutusten keskittämiskampanja. Toiminnan tarkoituksena on, työpaikoille luodun vakuutusvastaavaverkoston avulla, siirtää porvarillisissa yhtiöissä olevat jäsenten yksilölliset vakuutukset työväestön hallitsemiin yhtiöihin. Ammattiliittojen toimesta on otettu myös liittokohtaisia kollektiivivakuutuksia paikkaamaan jäsenistön sosiaaliturvassa havaittuja aukkoja.

Työväen taloudellisen toiminnan edelleen kehittämiseksi vakuutusallalla sekä jäsenistön sosiaali- ja oikeusturvan parantamiseksi liittomme esittää SAK:n XII edustajakokouksen päätettäväksi, että:

- Edustajakokous velvoittaa SAK:n hallituksen apuelimineen toimimaan siten, että työntekijöiden ryhmähenkivakuutusta kehitetään edelleen ja että työmarkkinajärjestöjen välisin sopimuksin sovitaan pooliperiaatteen mukaisesti tai yhteiskunnan rakentamia vakuutusjärjestelmiä käyttäen uusista sosiaali- ja oikeusturvaa parantavista työmarkkinavakuutuksista. Näille tulisi olla ominaista työnantajan maksuvelvollisuus ja etuuksien kohdistuminen palkansaajiin sekä alalla tapahtuvan yhteiskunnallisen uudistus- ja rakennekehityksen huomioonottaminen.
- Edustajakokous suosittelee jäsenliitoilleen, että nämä selvittäisivät liitto- ja yhdistyskohtaisesti jäsenpalvelutarpeitaan, joiden tyydyttämisessä voidaan käyttää työväen vakuutuslaitosten eriytyneisiinkin tarpeisiin soveltuvia ryhmävakuutuksia. Tällä tavalla voidaan yhteistoimintaan nojautuen poistaa niitä palkansaajien perusturvallisuudessa esiintyviä puutteita ja aukkoja, joita ei yhteiskunnan toimenpitein ole vielä saatu korjatuksi.
- Edustajakokous velvoittaa SAK:n hallituksen toimenpiteillään muutenkin tukemaan työväenehtoista vakuutustoimintaa sekä antamaan SAK-Kansa vakuutusten keskittämiskampanjaa tukevan kannanoton.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 44

SAK:n hallitus on hyväksynyt huhtikuussa 1981 vakuutuspoliittisen kannanoton. Tämän kannanoton keskeisenä periaatteena on se, että yhteiskunnan keskeisenä tehtävänä on taata tehokas turva sairauden ja työkyvyttömyyden sattuessa. Yhteiskunnan tehtäviin kuuluu siis järjestää perussosiaaliturva kaikille kansalaisille.

Työmarkkinajärjestöjen välisillä sopimuksilla on kehitetty vakuutusturvaa sekä lakisääteisten että vapaaehtoisten vakuutusten osalta. Erät näistä vakuutuksista on luonteeltaan työmarkkina vakuutuksia, jolloin myös ammattiyhdistysliikkeelle on ollut mahdollista osoittaa vakuutusyhtiö, joka osallistuu vakuutuksen hoitamiseen. Tällaista toimintaa on myös tulevaisuudessa syytä jatkaa, koska kokemukset esimerkiksi ryhmähenkivakuutuksesta ovat olleet myönteiset.

SAK:n ja Kansa-yhtiön välinen vakuutusten keskittämiskampanja on kohdistunut sellaisiin yksittäisiin vakuutuksiin, joita ammattiyhdistysliikkeen jäsenet ovat itselleen ottaneet. Näistä huomattava enemmistö on edelleen porvarillisissa vakuutusyhtiöissä. Keskittämiskampanja on edennyt vaihteittain eri liittojen piirissä, jolloin kyseiselle alalle on luotu vakuutusvastaavien verkosto.

Kolmantena yhteistoimintamuotona on ollut liittokohtainen ryhmävakuutustoiminta, joka on ollut hyvin monimuotoista. Kunkin liiton piirissä on harkittu erilaisia vakuutusturvan aukkoja, jotka liittokohtaisen vakuutuksen muodossa on pystytty kattamaan.

SAK:n hallitus pitää Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton esitystä myönteisenä ja toteaa SAK:n hallituksen hyväksymän vakuutuspoliittisen kannanoton noudattelevan KTV:n esityksen päätöslauseita. Työväenehtoisen vakuutustoiminnan onnistumisen edellytyksenä on hyvä ja luottamuksellinen yhteistoiminta ammattiyhdistysliikkeen ja työväen vakuutusyhtiöiden välillä.

Esitys n:o 45

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Esitys n:o 45. Siinä ehdotetaan pari pientä muutosta. Ensimmäisen kappaleen loppu alkaen kolmannesta virkkeestä, eli: "Siksi lain yhteistoiminta jne".. siitä eteenpäin muutetaan seuraavaksi: "Viime keväänä solmituilla yhteistoimintaa yrityksissä koskevilla sopimuksilla on työnantajan yhteistoiminta- ja tiedotusvelvollisuutta täsmennetty." Ja sitten toisen kappaleen ensimmäisen rivin sana "edustajakokouksen" poistetaan ja kappale alkaa siis: "SAK:n tavoitteet 80-luvulla..."

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kuultu valiokunnan esitys kohtaan 45. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 45

Yhteistoimintalain muuttaminen

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.

SAK:n X edustajakokous vuonna 1971 totesi yritysdemokratian kehittämisen perussuuntaviivoista mm. seuraavaa:

"Yritysdemokratian kehittämisessä ei ole kysymys uusien hionusmenetelmien eikä näennäisten vaikutusmahdollisuuksien luomisesta, vaan yritysten johtoon kohdistuvan valvonnan lisäämisestä ja tehokkaan yhteispäätösmenettelyn aikaansaamisesta erityisesti yritysten työvoima- ja henkilöstöasioissa. Pitkällä tähtäyksellä työntekijöille on lisäksi taattava oikeus valita edustajansa yrityksen ylimpiin hallintoelimiin. Yritysdemokratian tulee siis taata työntekijöille todellista valtaa yrityksissä."

Vuonna 1979 voimaan tullut laki yhteistoiminnasta yrityksissä ei kuitenkaan pääsääntöisesti sisällä yhteispäätösmenettelyä, vaan myötävaikutusmahdollisuuden ennen työnantajan tekemää päätöstä. Kysymyksessä on

tyypillinen näennäisosallistumisjärjestelmä. Käytäntö on jo osoittanut lain epäonnistuneeksi — ainoastaan työnantajat ovat siihen tyytyväisiä.

Välittömänä parannuksena epäonnistuneeseen lakiin on työpaikoilla kaivattu työnantajan yhteistoiminta- ja tiedottamisvelvoitteen täsmentämistä. Keskusjärjestöjen äskettäin solmima sopimus yhteistoiminnan edistämisestä yrityksissä ei kuitenkaan tuo parannusta liian väljään lakiin. Liittomme on SAK:n hallituksen pyytämässä lausunnossa kiinnittänyt huomiota teknisiin ja periaatteellisiin heikkouksiin sopimuksessa.

Edellä lausutun perusteella ja viitaten liittomme mainittuun lausuntoon esitämme, että keskusjärjestö ryhtyisi toimenpiteisiin

1. työnantajan yhteistoiminta- ja tiedottamisvelvollisuuden välittömäksi täsmentämiseksi sekä

2. pidemmällä tähtäyksellä yhteistoimintalain uudistamiseksi paremmin vuoden 1971 sosiaalipoliittisessa ohjelmassa esitettyjä tavoitteita vastaavaksi, jolloin yhteistoimintalain luottamusmiesjärjestelmään perustuva perusrakenne kuitenkin tulisi säilyttää.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 45

Laki yhteistoiminnasta yrityksissä on ollut voimassa vajaat kaksi vuotta. Tänä aikana suoritettujen tutkimusten mukaan lain soveltaminen on työntekijäpuolella koettu yleisesti vaikeaksi. Viime keväänä solmituilla yhteistoimintaa yrityksissä koskevilla sopimuksilla on työnantajan yhteistoiminta- ja tiedotusvelvollisuutta täsmennetty.

SAK:n tavoitteet 80-luvulla -ohjelmassa on esitetty suuntaviivat yritysdemokratian kehittämiseksi lähitulevaisuudessa. Uudistusten painopisteinä ovat tulkintaoikeus, yritysten valvonta, osallistuminen hallintoon, johdon valinnat sekä taloudellinen demokratia. SAK:n hallitus katsoo, että uudistuksia tulee toteuttaa sekä laki- että sopimusteitse. Uudistuksilla on pyrittävä jatkuvaan työntekijöiden päätösvalan lisäämiseen.

Esitys n:o 56

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Sitten on esitys 56, joka meillä on ollut seuraavana käsittelyssä. Siinä ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 56. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 56

Työmarkkinaopetuksen tehostaminen

Metallityöväen Liitto r.y.

Ammattiyhdistysliike on pyrkinyt lisäämään työmarkkinaopetusta kouluissa, etenkin ammatillisissa oppilaitoksissa. Asian eteenpäinmeno on kuitenkin ollut varsin hidasta, vaikkakin Työmarkkinaopin työryhmä eh-

dotti jo vuonna 1974, että ammattikouluissa varattaisiin 30 tuntia työmarkkinaopin opetusta varten. Tästä tuntimäärästä esitettiin 9 tuntia varattavaksi työmarkkinajärjestöjen, työelämään siirtymisen ja ammattiyhdistystoimintaan osallistumisen esittelyyn.

SAK:n hallitus on päättänyt, että SAK:n jäsenliitoissa tulisi toteuttaa oppilasjäsenyys kannatusjäsenyyden pohjalta. Tähän ovat kaikki ammattikoulutukseen vaikuttavat osapuolet suhtautuneet myönteisesti. Käytännössä kuitenkin oppilasjäsenyyden toimeenpano on ollut hidasta ja kohdannut myös vastarintaa. Toistaiseksi puuttuu myös ammattiyhdistysliikkeen tuottamaa työmarkkinaopetukseen liittyvää tiedotus- ja opetusaineistoa.

Metallityöväen Liitto esittää, että

1. SAK ryhtyy neuvotteluihin ammattikasvatushallituksen kanssa työmarkkinaopetuksen lisäämiseksi ammattikouluissa ja ammattiyhdistysliikkeen edustajien käyttämiseksi asiantuntijoina ko. opetuksessa.
2. SAK aloittaa ammattikasvatushallituksen, ammattikoulujen opettajien sekä koululais- ja opiskelijajärjestöjen kanssa neuvottelut oppilasjäsenyyden toteuttamiseen liittyvän yhteistyön kehittämiseksi.
3. SAK selvittää mahdollisuudet opetusaineiston valmistamiseksi ammattikoulujen ja -kursikeskusten työmarkkinaopetusta ja kansalaistiedon opetusta varten.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 56

SAK on pyrkinyt eri yhteyksissä vaikuttamaan koulujen opetusohjelmiin siten, että työmarkkinaopetuksen osuutta lisätään ja että ay-liikkeen edustajilla on mahdollisuus luennoida kouluissa. Ammatillisten oppilaitosten ohella myös peruskouluissa tulee oppilaiden saada sekä teoreettista että käytännöllistä tietoa työstä ja työelämästä.

SAKm toimesta on tuotettu kirjallista ja kuvallista materiaalia työmarkkinaopetuksen tueksi, joskin taloudelliset mahdollisuudet ovat rajoittaneet tätä toimintaa. Useat jäsenliitot ovat myös tuottaneet kirjallista materiaalia ja lähettäneet edustajiaan kouluihin.

SAK:n hallitus on suositellut oppilasjäsenyyden toteuttamista kaikissa jäsenliitoissaan. Oppilasjäsenyyden kehittämisen osalta viittaamme edustajakokouksen käsittelyyn tulevaan järjestöpoliittiseen asiakirjaan.

SAK:n hallitus esittää edustajakokoukselle, että SAK tehostaa edelleen toimenpiteitään työmarkkinaopetuksen lisäämiseksi sekä oppilasjäsenyyden edistämiseksi aloitteessa esitetyin tavoin.

Esitys n:o 57

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Esitys nro 57. Siinäkin ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 57. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys nro 57

Tasa-arvon edistäminen ammattiyhdistysliikkeen koulutuksessa

Metallityöväen Liitto r.y.

Ammattiyhdistysliikkeen järjestämä koulutus on osa aikuiskoulutusta, joka liittyy ammattiyhdistysliikkeen tehtäviin työpaikoilla ja yhteiskunnassa yleensä. Tämän vuoksi ammattiyhdistysliikkeen koulutuksella on tärkeä merkitys tasa-arvon toteuttamisessa. Oman tasa-arvomateriaalin puuttuminen ja asiaan paneutuneen opetushenkilökunnan vähäisyys ei enää 1980-luvulla voi olla esteenä. Mahdollisuudet aineiston tuottamiseen sekä henkilöstön kouluttamiseen ovat olemassa.

Metallityöväen Liitto esittää, että Ammattiyhdistysliikkeen koulutusjärjestelmään, paikalliselta tasolta opistotaseiseen koulutukseen saakka liitetään läpäisyperiaatteen mukaisesti sukupuolten tasa-arvokysymyksiä käsittelevää aineistoa.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen nro 57

Sukupuolten tasa-arvon toteuttaminen sekä koulutukseen osallistumisessa että koulutuksen sisällössä on tärkeä. Edustajakokouskaudella on tuotettu mm. "Nainen SAK:laisessa ay-liikkeessä"-selvitys ja asetettu tasa-arvotyöryhmä. Naisten osallistuminen ay-koulutukseen on lisääntynyt.

SAK:n hallitus esittää edustajakokoukselle, että

- sukupuolten tasa-arvoon kiinnitetään erityistä huomiota kaikessa ay-koulutuksessa ja oppimateriaalin tuotannossa.
- ay-koulutusta järjestetään mahdollisimman paljon yhteisesti miehille ja naisille.
- sukupuolesta johtuvia esteitä osallistua koulutukseen poistetaan määrätietoisesti mm. lastenhoitopalveluja kehittämällä.

Esitys nro 58

Kunto Kaski (SAKn tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Siinäkin valiokunta esittää SAK:n hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 58. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys nro 58

Ammatillisen koulutuksen kehittäminen

Metallityöväen Liitto r.y.

Tekninen kehitys ja tarve yhteiskunnallista tasa-arvoa lisääviin uudistuksiin luovat voimakkaita muutospaineita työelämän nykyisiä tehtäviä ja päätösvaltarakenteita kohtaan. Uudistustyön jatkaminen edellyttää ammatillisen peruskoulutuksen kehittämistä sekä työntekijöiden jatko-, täyden-

nys- ja uudelleenkoulutuksen järjestämistä. Metallityöväen Liiton saamien kokemusten perusteella on kuitenkin nähtävissä, että keskiasteen koulutuksen uudistustyölle on kasaantumassa esteitä. Aikuiskoulutuksen uudistamisen periaatepäätöksen toteuttamisessa edistytään vitkaisesti erityisesti työväestön taloudellisten ja sosiaalisten koulutusmahdollisuuksien laajentamisessa.

Metallityöväen Liitto esittää, että

1. SAK toimii edelleen keskiasteen koulu-uudistuksen toteuttamiseksi siten, että ammatillisesta koulutustiestä muodostetaan tasa-arvoinen opintoväylä suhteessa lukioon. Peruskoulu on pidennettävä kymmenvuotiseksi ja ammattikoulu kolmevuotiseksi siten, että samalla lisätään yleistiedollisen opetuksen osuutta.
2. Oppisopimusluonteisen ammatillisen koulutuksen käyttäminen on rajoitettava koskemaan vain sellaisia aloja, jotka edellyttävät koulutusammatin hankkimisen jälkeen tapahtuvaa työammattiin erikoistavaa harjaantumista ja tapauksia, joista ko. alalla toimivat työmarkkinajärjestöt ovat yksimielisiä. Näitä aloja varten suunniteltavan oppisopimuskoulutuksen tavoitteiden ja sisällön on vastattava keskiasteen ammatillisen koulutuksen yleistavoitteita. Myös oppisopimustien on turvattava jatko-opintomahdollisuudet.
3. On voimakkaasti lisättävä aikuisväestön taloudellisia ja sosiaalisia mahdollisuuksia koulutukseen. Irtisanomisten ja lomautusten sijasta työnantajat on velvoitettava järjestämään jatko-, täydennys- ja uudelleenkoulutusta palkkaedut turvaten.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 58

SAK on aktiivisesti vaikuttanut keskiasteen koulunuudistuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Niin ikään on kiinnitetty huomiota oppisopimuskoulutuksen epäkohtiin. SAK on vaikuttanut opintovapaalain säätämiseen ja aikuisten opintososiaalista asemaa kehittävän toimikunnan asettamiseen.

SAK:n hallitus esittää edustajakokoukselle, että SAK jatkaa koulutuspoliittisen ohjelmansa mukaisesti ponnisteluja

- yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi ja koulutus-aikojen pidentämiseksi
- oppisopimuskoulutuksen kehittämiseksi työammatteihin erikoistavana koulutuksena varsinaisen ammattikoulutuksen jälkeen sekä oppisopimusten valvonnan tehostamiseksi
- taloudellisesti tuetun opintovapaan aikaansaamiseksi sopimus- ja lainsäädäntöteitse.

Esitys n:o 14

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Valiokunta ehdottaa, että hallituksen lausunto hyväksytään.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 14. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen kohtaan 14.

Esitys n:o 14

Työehtosopimuspolitiikan kehittäminen

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.

SAK:n työehtosopimuspolitiikka on kokenut kuluneella edustajakokouskaudella vakavia takaiskuja. Reaaliensiot eivät ole nousseet työn tuottavuutta vastaavasti. Työn tuottavuuden kasvusta johtunut voittojen kasvu on jäänyt työnantajille. Palkkatulojen osuus kansantulosta on pienentynyt. Kun samaan aikaan on liikevaihtoveroa ja palkansaajien tuloverotusta kiristetty, on monessa tapauksessa käteen jäävä palkanosuus tänään suhteellisesti pienempi kuin viisi vuotta sitten. Ilman työpaikkakohtaisia liukumia olisi työläisten reaali-palkkakehitys kuluneella edustajakokouskaudella kääntynyt laskuun.

Matalapalkkaisten alojen työläisten kannalta tilanne on ollut kaikkein vaikein, sillä näillä aloilla ei liukumia esiinny siinä määrin kuin muilla aloilla. Vaikka matalapalkkaisten työläisten aseman korjaamisesta on puhuttu koko edustajakokouskauden ajan, ei käytännön tuloksia ole saavutettu.

Myös työelämän uudistamisessa ja sosiaalisten etujen parantamisessa on edustajakokouskaudella tehdyissä kokonaisratkaisuisa saavutettu ilmeisesti vähemmän tuloksia kuin edellisellä edustajakokouskaudella.

Edellä kuvattu kehitys johtuu hyvin pitkälti siitä, että SAK ei ole kyllin voimakkaasti pyrkinyt toimimaan palkansaajien taistelujärjestönä, vaan on tyytynyt yhteistyöjärjestön rooliin. SAK ei ole rakentanut työehtosopimustoimintaansa jäsenkentän vaatimusten ja voiman pohjalte. Jäsenistö ei tes-kierrosten aikana ole tiennyt mistä neuvotellaan ja mitä neuvotteluissa on tapahtunut. Jäsenistöllä ei myöskään ole ollut mahdollisuutta päättää tulo- ratkaisujen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Kaikki tämä yhdessä on synnyttänyt kentällä tyytymättömyyttä ja epäluuloa keskusjärjestöä kohtaan. On myös perusteltua väittää, että SAK:n omaksumat toimintatavat ovat passivoineet ammattiyhdistysliikkeen jäseniä. Tämän lisäksi on myös selvästi ollut näkyvissä SAK:n arvovallan lasku verrattuna muihin etujärjestöihin, kuten MTK:öön.

Nykyisen tilanteen korjaamiseksi on SAK:n edustajakokouksen suoritettava perusteellinen arvio harjoitetusta työehtosopimuspoliittisesta linjasta. On tehtävä myös päätökset, joilla taataan SAK:n järjestöllistä voimaa vastaava ja jäsenistön tahtoon perustuva työehtosopimuspoliittinen linja tulevalle edustajakokouskaudelle. SAK:n käymien keskusjärjestöneuvottelujen on perustuttava työpaikkojen, ammattiosastojen ja liittojen vaatimuksiin. Liittojen esittämistä tavoitteista on koottava yhteen veto ja sen pohjalta tehty SAK:n tavoiteasettelu on julkistettava viimeistään kuukautta ennen sopimuskauden päättymistä.

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto haluaa korostaa seuraavia tavoitteita:

- Reaalipalkkoja on työehtosopimuksilla nostettava vähintään työn tuottavuutta vastaavasti. Mikäli jollakin sopimuskaudella työn tuottavuus on palkankorotuksia korkeampi, se on huomioitava seuraavalla sopimuskierröksellä.
- Palkkojen reaaliarvon säilyttämiseksi on saatava täysikorvaava indeksiehto.
- SAK:n tulee palkkaratkaisuissa huolehtia siitä, että palkankorotukset ovat markkamääräisiä ja toteuttavat solidaarista palkkapoliittikkaa.
- SAK:n tulee laatia toimintaohjelma, jonka mukaan alimmat työehtosopimusten mukaiset palkat tulee saada seuraavan edustajakokoukskauden aikana noin 80 prosenttiin teollisuuden keskituntiansioista.
- Viikottainen työaika on lyhennettävä edustajakokoukskauden aikana 35 tuntiin ansiotasoa alentamatta.
- Kapitalismin epävakaisuuden vuoksi ei ole edellytyksiä vuotta pitemmille työehtosopimuksille.
- Keskusjärjestötason neuvottelutulos on aina alistettava jäsenäänestykseen kaikissa SAK:n jäsenliitoissa.
- Ammattiliitoilla tulee olla oikeus sanoutua irti keskusjärjestöjen ratkaisusta.
- Lakko-oikeuden osittainenkin rajoittaminen on torjuttava päättäväisesti.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 14

SAK:n hallitus toteaa, että järjestön sopimuspoliittinen linja on määritelty vuonna 1976 SAK:n XI edustajakokouksen hyväksymässä Työehtosopimuspoliittisessa ohjelmassa. Ohjelma on edelleen ajankohtainen, eikä sen uudistamiseen ole tarvetta.

Keskusjärjestöneuvottelujen tavoiteasettelusta SAK:n hallitus viittaa SAK:n sääntöjen 24 §:ään. Edelleen hallitus viittaa viime vuosien kokeilu- luonteiseen käytäntöön, jonka mukaan SAK:n valtuusto, edustajakokoukskauden korkeimpana päättävänä elimenä, on kokoontunut päättämään sopimustavoitteista ennen keskusjärjestöneuvottelujen aloittamista.

Esityksessä korostettujen tavoitteiden osalta hallitus viittaa voimassa oleviin tavoiteohjelmiin sekä tälle edustajakokoukselle valmistettuun ohjelmaluonnokseen SAK:n tavoitteet 1980-luvulla.

Esitys n:o 24

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Sitten esitys 24.

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Valiokunta ehdottaa, että kokous yhtyisi hallituksen lausuntoon.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 24. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 24

Yksityisten palvelualojen merkitys ja kehitysnäkymät

lääketyöntekijäin Liitto r.y.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto HRHL r.y.

Yksityisellä palvelusektorilla ja sen toiminnalla on SAK:n jäsenkunnan kannalta huomattava merkitys. Toisaalta kuuluu selvä enemmistö alan järjestäytyneistä työntekijöistä SAK:n jäsenliittoihin ja toisaalta ovat tietysti kaikki ammattiyhdistysliikkeen jäsenet riippuvaisia yksityisen sektorin palveluista.

Sekä kauppa että majoitus- ja ravitsemisala ovat viime vuosien aikana voimakkaasti muuttuneet. Nämä muutokset ovat tuntuneet sekä työntekijöiden että kuluttajien elämässä. Monet niistä ovat heikentäneet työntekijöiden asemaa ja alentaneet kuluttajien elämisen laatua.

Kaupan kehitystä on leimannut voimakas yritys- ja palvelutoiminnan keskittyminen. Tukkuliikkeiden vaikutusvallan kasvun myötä on kaupan toimintaa koskeva päätöksenteko siirtynyt yhä kauemmaksi niin työntekijöistä kuin kuluttajistakin. Suuressa osassa vähittäiskauppaa on palveluja vähennetty ja itsepalvelu on viety entistä pitemmälle. Osa-aikaisten työvoiman käyttö on lisääntynyt ammattitaitoisten kokoaikatyöntekijöiden kustannuksella mikä yhdessä työvoiman yleisen vähentämisen kanssa on ollut omiaan heikentämään kuluttajien saamaa palvelua ja siten myös kuluttajasuojaa.

Myös majoitus- ja ravitsemisala on voimakkaasti keskittynyt, sen palveluja on riisuttu ja itsepalveluperiaate on ulotettu yhä laajemmalle. Ammattitaitoisen työvoiman osuutta on vähennettyjä siirrytty yhä enemmän osa-aika- ja tilapäistyövoiman käyttöön. Henkilökunnan työtahti on kaupan tapaan äärimmilleen kiristetty.

On todennäköistä, että uuden teknologian ja erityisesti tietojenkäsittelytekniikan yleistävä käyttö kiihdyttää tätä kehitystä. Myös uusia ongelmia voi syntyä niin työntekijöiden kuin kuluttajienkin kannalta. Esimerkiksi suunniteltu yleiseurooppalainen tavaranimerokoodi voi johtaa tavarakoh- taisen hinnoittelun poistamiseen ja siten olennaisesti heikentää kuluttajien saamaa hintainformaatiota samalla kun se johtaa kaupan työpaikkojen vähenemiseen. Tarkan tuotekohtaisen myyntiseurannan pohjalta tehtävät keskitetyt valikoimapäätökset voivat hankaloittaa tietyille erityisryhmille, esimerkiksi diabeetikoille, tärkeiden tuotteiden saatavuutta ja vaikeuttaa uusien — esimerkiksi teknokemiallisten — kotimaisten tuotteiden saamista markkinoille kilpailemaan monikansallisten yritysten markkinajohtavassa asemassa olevien tuotteiden kanssa.

Palvelualojen työntekijäin osalta on pelättävissä, että uuden teknologian soveltaminen yksistään liiketaloudellisten periaatteiden pohjalta johtaa vakaviin ongelmiin niin työllisyyden kuin työn sisällönkin kannalta. Osa-aikatyö tulee selvästi yleistymään, työn sisältö köyhtymään, yksitoikkoi- suus ja pakkotahtisuus lisääntymään ja ammattitaitovaatimukset alentu- maan. Koska kyseessä ovat voimakkaasti naisvaltaiset alat ja koska ni- menomaan naisten ammatit ovat uhanalaisimmassa asemassa, näillä aloil-

la on kyseessä vakava haaste myös miesten ja naisten tasa-arvon kannalta.

Yksityisten palvelualojen työntekijöiden työllisyyden ja hyvien työolojen edistämiseksi ja koko jäsenkuntansa kuluttajaoikeuksien ja korkean elämisen laadun turvaamiseksi pitää SAK välttämättömänä, että kaupan sekä majoitus- ja ravitsemisalalan rakenteellinen ja teknologinen kehitys on suunnitelmallista ja tasapainoista. Tavoitteena tulee olla ammattitaitoisen kokoaikatyövoiman varassa tapahtuva korkeatasoinen palvelutoiminta. Alan rakennetta ja toimintamenetelmiä kehitettäessä tulee tuottavuuden kasvun ohella pyrkiä palvelutason nostamiseen ja työntekijöiden työolosuhteiden, palkkatason ja toimeentulon kaikinpuoliseen parantamiseen.

SAK katsoo, että yksityisen palvelusektorin rakenne- ja teknologiakehityksen vaikutuksen alan työntekijöiden palkkaukseen, työllisyyteen ja työoloihin sekä kuluttajien asemaan tulisi pikaisesti selvittää.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 24

Sekä kauppa- että majoitus- ja ravitsemusala ovat viime vuosina muuttuneet mm. keskittymisen, elinkeinoelämän rakennemuutoksen ja uuden teknologian soveltamisen vaikutuksesta, kuten aloitteessa todetaan. Muutokset ovat aiheuttaneet ja aiheuttavat monia uhkatekijöitä näiden alojen työntekijöille.

Esityksessä korostettujen tavoitteiden osalta SAK:n hallitus viittaa edustajakokoukselle valmistettuun ohjelmaluonnokseen "SAK:n tavoitteet 1980-luvulla", jossa on mm. asetettu talouden suunnitelmalliseen ja tasapainoiseen ja työntekijöiden kannalta turvalliseen kehittämiseen tähtäävät tavoitteet. Esitetyn selvitystyön osalta SAK:n hallitus viittaa myös edustajakokoukselle annettuun tutkimuspoliittiseen selontekoon.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 25. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 25

Palvelualojen huomioon ottaminen SAK:n toiminnassa ja III sihteerin toimi

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto HRHL r.y.

1. Palvelualojen huomioiminen SAK:n tes-toiminnassa

Allekirjoittaneiden liittojen mielestä keskusjärjestösopimuksia solmittaessa tulee kiinnittää enemmän huomiota palvelualojen tarpeisiin. Keskusjärjestöratkaisuihin tulee päästä siihen, että Liiketyönantajain Keskusliiton osalta päästään samanarvoisiin ratkaisuihin ja samanaikaisesti kuin Suomen Työnantajain Keskusliiton kanssa.

Viimekertaisessa keskusjärjestöjen ratkaisussa palvelualojen korotukset

jäivät heikommiksi erilaisesta korotusmallista johtuen STK:n ja LTK:n sopimusten välillä.

Liitojemme mielestä keskusjärjestösopimuksia solmittaessa on palvelu-alojen tarpeita painotettava enemmän, koska jo työpaikkojen koosta ja luonteesta johtuen niissä keskusjärjestösopimusten antaman tuen tarve on teollisuuden liittoja suurempi.

2. **III** sihteerin Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n Edelleen esitämme SAK:n edustajakokoukselle, että se päättäisi perustaa SAK:n **III** sihteerin vakanssin, jonka pääasiallisena tehtävänä olisi ns. palvelualan liittojen asioihin perehtyminen sekä palvelualan liittojen kannalta huomionarvoisten asioiden eteenpäin vieminen SAK:ssa.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 25

Viimekertainen sopimusratkaisu perustui selvitysmiehen jättämään välitysesitykseen sekä keskusjärjestöjen väliseen neuvottelutulokseen. Ratkaisun palkankorotusmuodot olivat SAK:n palvelualojen liittojen osalta muita aloja epäedullisemmat. Välitysesitys hyväksyttiin SAK:n hallituksessa ja valtuustossa tietoisina myös sen puutteista. Neuvotteluvaiheessa palvelu-alojen esitykset ja tarpeet muihin aloihin verrattuina olivat tasavertaisesti esillä.

SAK:n hallitus toteaa keskusjärjestön tehtäviin kuuluvaksi palvella osa-alueita ja kaikkia jäsenliittojaan tasapuolisesti niin sopimus- kuin muussakin toiminnassa. Siksi sopimustoiminnassa tarvitaan teollisuuden, palvelu-alojen ja julkisen sektorin tuntemusta. Neuvottelujen aikana asiantunte- musta on neuvottelukunnissa. Sen lisäksi tulee SAK:n työehto-osaston toi- mintaa kehittää jatkuvasti.

SAK:n hallitus esittää, että SAK:n hallinto-osasto selvittää keskusjärjes- tön sopimustoimintaan tarvittavien henkilöiden määrän. Mahdollisten uu- sien vakanssien täyttämässä eri sopimusalueiden tuntemus, SAK:n järjes- töpoliittinen rakenne, jäsenistön sukupuoli-, ikä- ja poliittiset voimasuh- teet on otettava huomioon tasapuolisesti.

Esitys n:o 26

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Kohta 26, niin ikään esitetään, että hallituksen lausunto hyväksytään.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 26. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan esityksen.

Esitys n:o 26

Raskaana olevien naisten suojelu

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.

Kumi- ja nahkateollisuuden työntekijät joutuvat työssään tekemisiin ter- veydelle vaarallisten aineiden kanssa. Esimerkiksi altistumista syöpää ai-

heuttaville aineille on todettu erilaisissa punnitus-, sekoitus-, sulatus- ja lisäysoissa, värien ohentamisessa ja värjäyksessä sekä vulkanoinnissa.

Arviolta 600 kemiallista ainetta voi aiheuttaa raskaana oleville naisille sikiövaurioita kuten keskenmenoja, lapsen synnynnäisiä epämuodostumia sekä kasvu- ja toimintahäiriöitä. Monet sikiövaurioita aiheuttavista aineista aiheuttavat syöpää.

Raskaana olevan työntekijän erityisasemasta ei Suomessa ole käytännössä mitään säädöksiä.

Esitämme edustajakokouksen päätettäväksi, että

- SAK ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin raskaana olevien naistyöntekijöiden suojaamiseksi kemiallisilta altistuksilta siten, että heillä raskauden aikana on mahdollisuus työhön, jossa ei em. haittoja esiinny. Mikäli tämä ei ole mahdollista, taattaisiin loma, jonka aikana taloudellinen turva tulee sosiaalietuuksien kautta:
- SAK ryhtyy toimenpiteisiin tutkimuksen aikaansaamiseksi sikiövauriovaaraa lisäävien työperäisten altistumlähteiden selvittämiseksi.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen nro 26

Työstä johtuvat raskaana olevien naisten työsuojeluongelmat ovat lisääntyneet viime vuosina. Tämä johtuu uusien kemikaalien käyttöönotosta, joiden haittavaikutuksia ei ole riittävästi tutkittu ennen työpaikoille tuontia. Myös erilaisten aineiden käytössä, jotka on tunnettu kauan kuten esimerkiksi lyijy, esiintyy sikiövaurioiden mahdollisuutta.

Suomessa on tähän asiaan liittyvää tutkimustoimintaa suoritettu lähinnä Työterveyslaitoksessa. Toistaiseksi ei kuitenkaan kaikilta ammattialoilta ja kaikista aineista ole pystytty saamaan yleisselvityksiä, vaan tutkimustoimintaa jatketaan. Kyseessä on kuitenkin niin laaja ongelmakenttä, että Suomen mahdollisuudet tutkia kaikki yksittäiset aineet on vähäinen. Näin ollen Suomen on käytettävä hyväksi myös muissa maissa tehtyä tutkimustoimintaa.

SAK:n hallitus yhtyy Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y:n esittämiin näkemyksiin, että raskaana olevien naisten suojeluun on kiinnitettävä työpaikoilla huomiota. Samoin heidän sosiaalinen turvallisuutensa on taattava, mikäli raskaana oleva henkilö ei työperäisistä syistä voi työtä jatkaa. Tutkimustoimintaa on myös syytä lisätä Suomessa.

Esitys nro 27

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Kohta 27. Ehdotetaan hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 27. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 27

Ammattitautijärjestelmän uudistaminen

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.

Suomessa on ammattitautien toteamis- ja korvausjärjestelmässä huomattavia puutteita työntekijöiden kannalta. Vuoden 1975 ammattitautitoimikunta esitti tältä osin uudistuksia. Toimikunnan mietintö on kuitenkin jäänyt byrokratian kirjoituspöytien laatikoihin. Sen pohjalta ei ole tapahtunut uudistustoimintaa ammattitautikäytännössä huolimatta siitä, että mietintö on jo yli viiden vuoden vanha. Keskeistä epäkohtien korjaamisessa on ammattitaudin määritelmän selkeyttäminen ja korvausjärjestelmän uusiminen siten, että ammattitautiin sairastuneelle korvataan todelliset ammattitaudin aiheuttamat menetykset. Nykyinen tilanne on yksityisille vakuutusyhtiöille edullinen ja koituu työläisten tappioksi.

Esitämme XII edustajakokouksen päätettäväksi, että

- SAK ryhtyy toimenpiteisiin ammattitaudin määritelmän selkeennyttämiseksi siten, että kaikki työstä johtuvat sairaudet korvataan ammattitauteina, myös psyykkiset ja psykosomaattiset sairaudet, kuten 1975 ammattitautitoimikunnan mietinnössä esitetään;
- SAK edellyttää toimenpiteitä työterveydenhuollossa ammattitautien tehokkaammaksi toteamiseksi mm. vaatimalla kaikkiin työntekijöihin kohdistuvaa terveystarkastusjärjestelmää;
- SAK ryhtyy toimenpiteisiin ammattitautikorvausjärjestelmän selkiennyttämiseksi tavoitteena ammattitautiin sairastuneen työntekijän sosiaaliturvan saattaminen sellaiselle tasolle, että se antaa täyden korvauksen ammattitaudin aiheuttamasta ammatillisesta ja sosiaalisesta haitasta ja kuntoutus tulisi vahingoittuneen oikeudeksi, mikäli hän sitä haluaa;
- SAK ryhtyy toimenpiteisiin, jotta Suomessa ryhdytään paremmin selvittämään ammattitautien teoreettisia perusteita ja näitä soveltamaan ammattitautikäytäntöön.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 27

Voimassa oleva ammattitautilaki astui voimaan 1968. Tämän jälkeen lainsäädäntöön ei ole tehty muutoksia. Vuoden 1975 ammattitautitoimikunta esitti ammattitautilainsäädännön uudistamista niin, että ammattitautien korvaaminen kattaisi paremmin työperäiset sairaudet. SAK on tukenut pääpiirteissään edellämainitun komitean esityksiä.

Ammattitautilain uudistaminen liittyy läheisesti tapaturmavakuutusjärjestelmän uudistamiseen, jota valmistellaan parhaillaan. Ammattitautilain mukaisen korvausten määräytyminen tapahtuu tapaturmavakuutuslain mukaisesti, jolloin korvausten suuruus tulee muuttumaan uuden tapaturmavakuutuslain mukaisesti. Ammattitautitapauksissa korvaukset tulevat usein kohoamaan.

Ammattitautien toteamista auttaa huomattavasti uusi työterveyshuoltoa koskeva lainsäädäntö, joka kaikilta osin astui voimaan keväällä 1983. Tällöin kaikille työntekijöille on järjestettävä asianmukaiset terveystarkastuk-

set, mikäli työolosuhteet sitä edellyttävät.

SAK:n hallitus viittaa ammattitautilain uudistamisessa SAK:n tavoitteet 80-luvulla -ohjelmaan ja toteaa lisäksi, että ammattiyhdistysliikkeen on syytä kiinnittää huomiota työterveyshuoltolain toteutumiseen sekä tapaturmavakuutuslain uudistamiseen. Nämä molemmat vaikuttavat läheisesti ammattitautijärjestelmän uudistamiseen.

Esitys n:o 28

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Valiokunta ehdottaa hallituksen lausunnon hyväksymistä.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kohta 28. Keskustelua. Keskustelu alkaa. Keskustelu päättyy.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti valiokunnan tekemän esityksen.

Esitys n:o 28

Ammattitautilain ja -asetuksen uudistaminen

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto TVL r.y.

Tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa esiintyy kireästä työvauhdista ja lyhyistä, toistuvista työvaiheista johtuen erityisen paljon työperäisiä rasitusvammoja ja -sairauksia. Ongelma ei ole yksin teva-teollisuuden vaan myös monien muiden teollisuusalojen, joissa työ on ositettu ja yksinkertaistettu sekä järjestetty lyhyihin toistuviin vaiheisiin.

Entistä useammin tällaisesta työstä seurauksena on pysyvä tai ainakin osittainen työkyvyn menetys. Entistä useammin työkyvyn alentuminen johtaa myös työpaikan menetykseen.

Voimassaolevien Ammattitautilain ja -asetuksen säännösten perusteella em. kaltaiset pysyväisetkin sairaustilat eivät tule luokitelluksi ammattitau-deiksi eikä näinollen ammattitautina korvattaviksi.

Edellä esitettyyn perustuen Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto TVL r.y. esittää, että SAK keskusjärjestönä ryhtyy kiireellisesti kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin Ammattitautilain ja Ammattitautiasetuksen uudistamiseksi siten, että työperäiset rasitusvammat ja -sairaudet tulisivat ammattitautikäsitteen piiriin.

SAK:n hallituksen lausunto esitykseen n:o 28

Työperäiset rasitusvammat ja -sairaudet ovat kolmanneksi yleisin korvattu ammattitautiryhmä meluvammojen ja ihottumien jälkeen. Tällaiset sairaudet ja vammat esiintyvät erityisesti sellaisilla työaloilla, joilla yksipuoliset työliikkeet ovat tyypillisiä.

Voimassa olevan ammattitautilain ja -asetuksen mukaisesti voidaan tällaiset sairaudet korvata ammattitauteina, mikäli syy-yhteys työhön on ilmeinen. Käytännössä tulkinnanvaraisuutta esiintyy kuitenkin hyvin paljon, mistä syystä huomattava osa työperäisistä rasitusvammoista ja -sairauksista ei tule ammattitautilain mukaisesti korvattavaksi.

SAK:n hallitus viittaa edustajakokoukselle esitettyyn SAK:n tavoitteet 80-luvulle -ohjelmaan ja korostaa ammattitautilain uudistamisen tärkeyttä, jotta kaikki työperäiset sairaudet saataisiin ammattitautilain mukaisesti korvattaviksi.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kiitoksia. Käsitykseni mukaan kaikki kohdat on tullut käsiteltyä. Keskeytämme kohdan 20 käsittelyn hetkeksi aikaa.

Kutsumme sisään Pelimanniryhmän. Pelimanniryhmä olkaa hyvä.

Suomenruotsalainen pelimanniyhtye "Ostämt" esitti suomenruotsalaista kansanmusiikkia.

Puheenjohtaja Esko Rantamäki: Kiitoksia, kiitoksia pelimanniryhmä "Ostämtille" ja toivotamme menestystä.

Järjestävä valiokunta esittää, että nyt kokous keskeytetään ja sitä jatketaan kello 13.00. Tällöin puheenjohtajaksi tulee Heikki Hirvonen.

Kokous keskeytettiin klo 11.37.

Kokous jatkui kello 13.02.

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: SAK:n 12. edustajakokous jatkuu.

Ilmoitusasioita

Tiedotusasioina: Sähköliitto on vastannut Liikeliiton haasteeseen 200 markalla.

Kanslia on ilmoittanut 17.6.1981 klo 11.00 mennessä kokousedustajia saapuneiksi 408, poissa 15; hallituksen jäseniä paikalla 18, poissa 4; valtuuston puheenjohtajia 1 paikalla ja tilintarkastajia 3. Merkitään pöytäkirjaan.

17 §

Hallituksen esitykset ohjelmiksi (jatkoa)

17.1. SAK:n tavoitteet 1980-luvulla

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: Jatketaan työjärjestyksen kohdan 17. käsitellyä, josta on käymättä läpi 17.1. SAK:n tavoitteet 1980-luvulla. Valiokunnan puheenjohtaja Kunto Kaski ole hyvä.

Kunto Kaski (SAK:n tavoitteet 80-luvulla -valiokunta): Hyvät toverit! Tämä meidän mietintö ei ole vielä ehtinyt jakoon, vaikka tuleekin aivan kohta, joten minun on pakko esitellä nämä meidän ehdotuksemme konaisuudessaan. Niitä ei ole kuitenkaan niin paljon, etteikö niiden seuraaminen tästä ohjelmanpaperista kävisi päinsä.

Eikö kuulu? Minäpä lasken tätä vähän. Yleensä tällaisessa salissa

minun ääneni kuuluu ilman näitä vahvistimiakin, mutta enpä nyt sitten viitsi huutaa.

Niin, siis todellakin tämä meidän ehdotus on tulossa monistettuna, mutta nyt se on syytä käydä kohta kohdalta täällä lävitse. Kiinnittäisin vielä edustajien huomiota siihen, että jo jaetussa materiaalisissa teillä on ollut sellainen korjausliuska, jossa on näitä alkuperäisen tekstin muotoja hieman muutettu. Se on osa tätä ohjelma-asiakirjaa ja sen sisältöä.

Valiokunta esittää kannanottonsa täysin yksimielisenä. Tosin monista asioista on jouduttu aika paljon keskustelemaan senkin vuoksi, että täällä salissa oli lukuisia puheenvuoroja, jotka koskettivat tätä ohjelma-asiakirjaa. Mutta nyt on päästy yksimieliseen esitykseen ja toivomme tietysti, että täällä salissakin tämä ehdotus voisi tulla yksimielisesti käsitellyksi tai hyväksytyksi.

Esitämme tämän ohjelman hyväksymistä seuraavin muutoksin:

Ensimmäinen muutos koskee sivua 13. Sen viimeisen kappaleen loppuun esitetään lisättäväksi seuraava virke: "Valtion yhtiöillä on ollut merkittävä osuus tuotantorakenteen monipuolistamisessa ja parantamisessa."

Seuraava muutos koskee sivua 27, jonka viimeisen kappaleen alussa on lähinnä pieni täsmennys tekstin sisältöön. Ehdotetaan sanottavaksi: "Tulo-veroasteen jyrkkä nousu 1960-luvulla ja 1970-luvun alkupuolella on kohdistunut erityisesti pieni- ja keskituloisiin palkansaajiin."

Sitten seuraavalle sivulle, niin ikään viimeiseen kappaleeseen, sen viidennelle riville, tulisi pieni lisäys. Tämä lause kuuluu, että "Yritysverotusta pitäisi kuitenkin yksinkertaistaa ja tehdä pienyrityksille ja työvoimavaltaisille yrityksille nykyistä oikeudenmukaisemmaksi..." Tähän tulisi lisäys: "ja työllisyyttä tukevaksi yritysten kokonaisveroastetta alentamatta". Siis lisäyksenä oli tämä "työllisyyttä tukevaksi".

Seuraava muutos tulee sitten vasta sivulle 39. Viides kappale, eli viimeistä edellinen kappale, sen toinen virke ehdotetaan muutettavaksi seuraavaksi: "Ammattiyhdistysliikkeen tavoitteena on tämän oikeuden rajoittaminen työntekijöiden aseman parantamiseksi."

Edelleen samalle sivulle ehdotetaan, että tämän viimeisen kappaleen jälkeen otettaisiin kokonaan uusi kappale, joka kuuluisi seuraavasti: "Samalla on tehostettava työnantajapuolen vastuuta työehtosopimuksien soveltamisessa ja rajattava työntekijäpuolen työrauhavastuuta. Työehtosopimuslakia on muutettava niin, että vuoden 1976 työehtosopimuspoliittisessa ohjelmassa esitetyin perustein hyvityssakko poistetaan, milloin työnantaja-puolen käyttäytyminen on ollut työtaisteluun johtava syy. Hyvityssakko tulisi poistaa myös silloin, kun työntekijäliiton tai ammattiosaston on tosiasiallisesti ollut mahdotonta vaikuttaa työrauhan palautumiseen. Tulkintakäytännön kautta laajentunut työntekijäpuolen työrauhavelvollisuus on supistettava vastaamaan työehtosopimuslain alkuperäistä tarkoitusta." Tämä oli vähän pitkä lisäys, mutta varsin tärkeästä asiasta.

Sitten sivulle 40, jossa tämä asia tavallaan jatkuu. Tämän ensimmäisen kappaleen toinen virke, joka alkaa "Tästä syystä" niin se ehdotetaan seuraavan sisältöiseksi: "Tästä syystä työehtosopimusasioiden erikoistytuomioistuimen toimintaedellytyksiä ja -käytäntöä on parannettava siten, että

tulkintaa koskevien kanteiden käsittely tulee samanarvoiseen asemaan työehtosopimusten rikkomista koskevien kanteiden kanssa." Muuten kappale entisellään.

Sitten sivu 45, siellä viimeinen kappale, joka alkaa "Lisättäessä tutkimuspanosta on" tässä tulee lisäys: "erityisesti yhteiskunnan vastuulla olevan" perustutkimuksen. Korostetaan siis sitä, että yhteiskunta tästä perustutkimuksesta on lähinnä vastannut.

Sivulla 46 neljännellä rivillä sanonta "työympäristön kehittämisen" korvataan sanoilla "työ- ja elinympäristö".

Seuraava muutos on sivulla 50. Ensimmäisen kappaleen loppuosaan ennen tätä viimeistä lausetta lisättäisiin uusi lause: "Riittävien ja hyvällä ammattitaidolla hoidettujen palvelujen ylläpitäminen on sekin merkittävä osa kuluttajan suojaa."

Seuraavassa lauseessa viimeistä edellisellä rivillä oleva "kuitenkin"-sana ehdotetaan poistettavaksi.

Seuraava muutosehdotus koskee sivua 52., jonka viimeistä edellisen kappaleen loppuun ehdotetaan lisättäväksi: "Erityistä huomiota on kiinnitettävä vähävaraisten ja puutteellisesti asuvien asunto-oloihin."

Sivulla 53 ensimmäisen kappaleen viimeinen virke: "Asumistuki on ulotettava..." ehdotetaan muotoon: "Asumistuki on ulotettava kaikkiin tuen tarpeessa oleviin." Tässä siis ei pelkkä perhe ole se kohde, vaan voi olla muukin.

Seuraava sivu on 55, jossa on muutosehdotus. Kappaleen toinen virke, siinä on täsmennys, vaikka se asia käy täältä myöhemmin kyllä ilmi. Kun tässä sanotaan sana "Eläkepäätökset", niin se tulisi korjata vastaamaan jatkossa olevaa sisältöä, eli sanalla "Työkyvyttömyyseläkepäätökset".

Seuraavat muutokset koskevat sivua 60.

Sen ensimmäisen täyden kappaleen toinen virke korvataan virkkeellä "Tavoitteena on päästä oikeudenmukaisiin palkkasuhteisiin" ja koko kappale siirrettäisiin seuraavan kappaleen jälkeen eli kappaleen, joka alkaa "Yhteiskunnallisen tasa-arvon" ... eteen.

Toinen kappale, joka alkaa sanoilla "Matalapalkkaisten asemaa..." niin sen ensimmäinen virke korvattaisiin seuraavalla tekstillä: "Pyrkiessään matalapalkkaisuuden poistamiseen SAK:n on valmistettava jo seuraavaa sopimuskautta varten erillinen matalapalkkaohjelma. Ohjelmassa on määriteltävä mm. palkkaraja, jonka alapuolelle jääviin palkansaajiin on kohdistettava palkkapoliittisia erityistoimia." Ja sitten kappale jatkuu entisellä tavalla.

Sivulla 61 otsikko muutettaisiin: "Työaikaa on suunnitelmallisesti lyhennettävä."

Sitten 62 sivulla oleva ensimmäinen täysi kappale, eli joka alkaa "Työajan lyhentämisen on tapahduttava ..." ja niin pois päin. Tämä korvattaisiin seuraavalla tekstillä: "Työajan lyhentämisen on tapahduttava suunnitelmallisesti pitkällä aikavälillä. Valittu työajan lyhentämisvaihtoehto vaikuttaa mahdollisuuksiin käyttää muita keinoja. Näistä syistä SAK:n on laadittava konkreettinen työajan lyhentämisohjelma, josta ilmenevät työajan lyhentämisen tavoitteet ja muodot."

Ja samalla sivulla viimeinen kappale. Se alkaa "Osa-aikatyöhön", se korvataan seuraavasti: "Osa-aikatyön sääntelemiseksi ja siihen liittyvien ongelmien vähentämiseksi."

Siinä olivatkin kaikki meidän muutosehdotukset tähän ohjelma-asiakirjaan. Korostan vielä, että valiokunta oli yksimielinen ja toivoo ehdotustensa tulevan täällä hyväksytyksi. Kiitos.

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: Kiitokset. Kuultiin valiokunnan esitys. Keskustelua. Pyydetty yksi puheenvuoro Pauli Kilpeläinen Metallityöväen Liitto r.y.

Pauli Kilpeläinen (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Pöytäkirjaan liitettäväksi esitän mielipiteenäni seuraavaa: "SAK:n edustajakokouksessa on käyty laaja yleiskeskustelu SAK:n aikaisemmasta toiminnasta, tämän hetken tilasta ja edessä olevista tehtävistä. Keskustelussa käytetyt puheenvuorot ovat olleet poikkeuksellisen yhtenäisiä. SAK:n toimintaan on suhtauduttu hyvin kriittisesti ja vaadittu politiikan terävöittämistä. Tulevan toiminnan osalta on vaadittu jäsenistön vaikutusmahdollisuuksien ja päätösvallan olennaista lisäämistä. Edessä olevien aloitteiden osalta on vaadittu erityisesti selkeiden tunnusten nostamista kunnollisten palkankorotusten toteuttamiseksi, vähimmäispalkan tuntuvaksi korottamiseksi, työsuhdeturvan parantamiseksi ja todellisen työpaikka- ja yritysdemokratian toteuttamiseksi.

Tehdyt päätökset eivät mielestäni vastaa yleiskeskustelun henkeä ja siinä tehtyjä esityksiä. Monista myönteisistä puolistaan huolimatta päätökset ovat luvattoman yleisiä. Ne eivät aseta selkeitä taistelutunnuksia SAK:laiselle ammattiyhdistysliikkeelle. Ne eivät takaa sitä muutosta SAK:n toimintaan, mitä käydyssä keskustelussa vaadittiin. Ei riitä, että kentän ääni saa kuulua vain yleiskeskustelussa. Sen pitää näkyä myös tehtävissä päätöksissä ja tällä kertaa näin ei tapahtunut."

Tähän minun mielipiteeseeni on yhtynyt myöskin 26 muuta toveria.

Seuraavat henkilöt olivat allekirjoituksellaan yhtyneet mielipiteeseen: Esko Kokkonen, Väinö Paakkunainen, Eeva Salo, Pentti Vesterinen, Veikko Laine, Kauko Haukka, Esko Eljas, Maire Kivikoski, Mauri Perä, Liisa Lähteenmäki, Hannu Vanhala, Airi Myry, Aimo Järvenpää, Paavo Vilhunen, Erkki Salo, Mikko Taskinen, Veikko Puustinen, Seppo Laine, Pekka Lehtonen, Osmo Pietarila, Teuvo Kauhanen, Pekka Pakkamaa, Ritva Normasto, Eeva Hänninen ja Heikki Karjalainen.

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: Olen saanut tehtäväkseni ilmoittaa, ettei äsken käytetty puheenvuoro ole kansandemokraattisen ryhmän kanta.

Pyydetty puheenvuoro loppuun käytetty. Keskustelu päättynyt.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisenä valiokunnan esittämällä muutoksilla asiakirjan "SAK:n tavoitteet 1980-luvulla".

Todetaan työjärjestyksen kohta 17 loppuun käsitellyksi. ("SAK:n tavoitteet 1980-luvulla" on painettu erillisenä ohjelmakirjana.)

Liittojen esitykset edustajakokoukselle (jatkoa)

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: Siirrytään jatkamaan työjärjestyksen kohdan 20 käsittelyä. Liittojen esitykset 49 ja 51. Ensin 49 ja järjestövaliokunnan puheenjohtaja Aarno Aitamurto.

Esitykset n:ot 49 ja 51

Aarno Aitamurto (Järjestövaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Minä ehdotan, että nämä aloitteet 49 ja 51 käsitellään yhdessä.

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: Esitetään, että aloitteet 49 ja 51 käsiteltäisiin yhdessä.

Menettelytapa hyväksyttäneen. Hyväksytään.

Aarno Aitamurto (Järjestövaliokunta): Toverit, teille on jaettu tämä teksti ja se on valiokunnan yksimielinen esitys ja ehdotan, että se hyväksytään.

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: Kuultiin valiokunnan esitys kohdista 49 ja 51. Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisenä valiokunnan esitykset kohtiin 49 "Järjestödemokratian noudattaminen" ja 51 "Jäsendemokratian kehittämisestä".

Työjärjestyksen kohta 20 loppuun käsitelty.

Esitys n:o 49

Järjestödemokratian noudattaminen

Metallityöväen Liitto r.y.

SAK:n säännöissä todetaan, että se kansanvaltaisten periaatteiden mukaan mm. valvoo palkansaajien ammatillisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia etuja. Tältä pohjalta SAK keskusjärjestönä pyrkii kaikin — ja vain laillisin — keinoin parantamaan jäsenistön asemaa. Mikäli lait tai sopimukset ovat puutteellisia ja ristiriidassa SAK:n päämäärien kanssa, on niitä muutettava palvelemaan taloudellisen kansanvallan jatkuvaa laajentamista.

Ammattiyhdistysliikkeen jäsenet toimivat eri jäsenliitoissa SAK:n sääntöjen ja ohjelmien pohjalta. Eheyttämisen yhteydessä luotiin uudet säännöt ja menettelytavat sekä periaatteet, jotka on hyväksytty myös SAK:n ohjelmissa.

Tavoitteidensa toteuttamiseksi tulee ammattiyhdistysliikkeen toimia omien sääntöjensä ja järjestödemokratian edellyttämiä menettelytapoja noudattaen. SAK:n jäsenliittojen piirissä eivät kansanvaltaiset menettelytavat ja periaatteet aina toteudu. Sääntöjen vastaisia toimenpiteitä tulee esille ns. korpilakkojen yhteydessä, joita työehtosopimusten voimassa ollessa on ollut tuhansiakin vuodessa. Vaikka sopimus- ja sääntörikkomukset ovatkin pääasiassa eri ammattiliittojen sisäinen häiriötekijä, sivuavat

ne myös SAK:n toimintaa. Eräissä tapauksissa on esiintynyt suoranaista painostusta osallistua liiton ja SAK:n vastaisiin lakkoihin. Järjestödemokratian toimivuus on turvattava tehtaissa ja muilla työpaikoilla, jotta jäsenistön luottamus ammattiyhdistysliikkeeseen vahvistuu.

Metallityöväen Liitto esittää, että:

1. SAK:n edustajakokouksen tulee keskustella edellä esitetyistä ongelmista ja määritellä demokraattisten menettelytapojen noudattamisen periaatteet SAK:n järjestöjen piirissä.

2. SAK:n edustajakokous edellyttää sopimuspoliittisten menettelytapojen ja lakien noudattamista. Jäsenliittojen omaksumien menettelytapojen tulee edistää myös työpaikkatasolla järjestödemokratian ja sopimusturvan toteutumista.

Esitys n:o 51

Jäsendemokratian kehittämisestä

Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Viime vuosien yhteiskunnallista kehitystä leimaa erityisesti poliittinen oikeistolaistuminen ja porvarillisten puolueiden kannatuksen selvä lisääntyminen. Samanaikaisesti työntekijöiden ja toimihenkilöiden taloudellisen ja sosiaalisen turvallisuuden kehittyminen on ollut positiivista vain kaikkein ylempipalkkaisten keskuudessa. Valtaosa on joutunut toteamaan kehityksen joko pysähtyneen tai kulkeneen taaksepäin. Työtätekevien demokraattisten oikeuksien lisääntyminen yhteiskunnassa ja erityisesti työpaikoilla on pysähtynyt näennäisuudistusten asteelle. Työnantajien käynnistämä voimakas hyökkäys, jota tuomioistuinkoneisto on tukenut, on johtanut käytännössä tosiasiallisten demokraattisten oikeuksien kaventumiseen. Ammattiyhdistysliikkeeltä on puuttunut liittotasolla mahdollisuuksia edellä kerrotunlaisen kehityksen pysäyttämiseen. Keskusjärjestön piirissä ongelmaa ei ole riittävästi tiedostettu.

Jäsenistölle ei ole tarjottu riittävässä määrin mahdollisuuksia vaikuttaa välittömästi ammattiyhdistysliikkeessä tehtävien ratkaisujen sisältöön. Tämä epäkohta esiintyy erityisesti keskusjärjestön työehtosopimusten ja tulopoliittisten ratkaisujen yhteydessä. Jäsenistö ei kaikin ajoin tiedä edes mistä neuvotellaan. Jäsenistö ei myöskään ole voinut välittömästi vaikuttaa tehtävien työehtosopimus- ja tulopoliittisten ratkaisujen hyväksymiseen tai hylkäämiseen. Edellä kerrotun seurauksena jäsenistön usko ammattiyhdistysliikkeen toimintaan parempien tuloksien saavuttamiseksi on horjunut varsin laajasti. Tämän seurauksena jäsenistön osallistuminen ammattiyhdistysliikkeen toimintaan on heikentynyt huolestuttavasti.

Ammattiyhdistysliikkeessä vallitseva jäsenoikeuksien puutteellisuus ja suoranaiset demokratian loukkaukset tekevät lisätilaa oikeistolaistumiselle ja sen mukanaan tuomille kielteisille ilmiöille.

SAK:n ohjelmallisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää laajojen jäsenjoukkojen aktiivisuuteen perustuvaa keskitettyä toimintaa. Jäsenjoukkojen laaja aktiivisuus muodostaa myös voimatekijän, jota on uskallettava käyttää tavoitteiden läpiviemiseksi.

Ehdotamme, että SAK:n edustajakokous velvoittaisi SAK:n valtuuston, hallituksen ja toimiston huolehtimaan seuraavien toimenpiteiden toteuttamista kiireellisesti:

1. Keskusjärjestöjen välisiä sopimuksia uudistettaessa ja tulopoliittisiin ratkaisuihin valmistauduttaessa pyydetään tavoiteasettelua koskevat ehdotukset liitoilta, jotka pyytävät ne ammattiosastoilta ja työpaikoilta. Näiden esitysten perusteella asetetaan tavoitteet, joista neuvottelut käydään. Neuvottelutulos asetetaan aina jäsenäänestykseen koko SAK:n kentässä.
- Keskusjärjestö ei saa allekirjoittaa sopimusta ennen kuin kaikkien keskitettyyn sopimukseen yhtyneiden liittojen osalta on päästy ratkaisuun keskitetyn sopimuksen liittokohtaisesta sovellutuksesta.
2. Ammattiyhdistysliikkeen eheyttämissopimuksen toimenpiteet on vihdoin toteutettava. SAK suosittelee, että kaikissa jäsenliitoissa siirytään suhteelliseen vaalitapaan liittokokousedustajia valittaessa. Ellei alan luonteen vuoksi suhteellista vaalitapaa voida käytännössä toteuttaa, noudatetaan muuta vastaavaan tulokseen johtavaa menettelyä.
3. Toimitsijavoimasuhteiden saattaminen vastaamaan vaaleissa todettuja voimasuhteita on toteutettava SAK:ssa ja kaikissa sen jäsenliitoissa tehtävän yksimielisen suosituksen mukaan pikaisesti.

SAK:n hallituksen lausunto valiokunnan esittämässä muodossa esityksiin nrot 49 ja 51

SAK:n hallitus katsoo, että järjestödemokratian puolustaminen ja kehittäminen ammattiyhdistysliikkeen eri järjestötasoilla on tärkeää.

Edustajakokoukselle esitettävä SAK:n järjestöpoliittinen ohjelma viitoittaa ne järjestödemokratian keskeisimmät kehittämistavoitteet, joita tulevassa työssä tulee edistää työpaikoilla, osastoissa, liitoissa ja keskusjärjestössä.

SAKlaisen ay-liikkeen päätöksenteko kaikilla tasoilla tapahtuu ensisijaisesti edustuksellisen demokratian muodossa ja perustuu hyväksytyihin sääntöihin ja ohjeisiin. Demokraattisessa järjestyksessä syntyneiden päätösten kunnioittaminen ja noudattaminen on osa normaalia järjestökäytäntöä.

Järjestödemokratian ja jäsenkunnan aktiivisuuden ja tietoisuuden lisääminen ja moniulotteinen ja useampia järjestötoiminnan kehittämiskysymyksiä edellyttävä asiakokonaisuus. Järjestöpoliittinen ohjelma pyrkii antamaan suuntaa myöskin näihin kysymyksiin.

Rakennustyöläisten Liiton aloitteessa mainitun, tavoiteasettelua koskevaan menettelytapaesitykseen viitaten SAK:n hallitus toteaa nykyisen käytännön pääsääntöisesti olevan samansuuntaisen. Osaltaan SAK edelleen pyrkii myös näiden menettelytapojen kehittämiseen.

SAK:n sääntöjen 25 § mukaisesti järjestön hallitus tai valtuusto voi laajakantoisissa ja periaatteellisluontoisissa kysymyksissä toimeenpanna jäsenliittojen jäsenten keskuudessa neuvoa-antavan jäsenäänestyksen. Tällaisen neuvoa-antavan jäsenäänestyksen toimeenpanoa tulee arvioida kulloisessakin tilanteessa erikseen.

Käytännössä asia ei ole yksiselitteinen. Yleensä vasta liittotasolla syntyneiden neuvottelutuloksien jälkeen voidaan arvioida neuvottelutuloksen tuoma konkreettinen hyöty eri alojen jäsenille. Ammattiliitoilla on itsenäinen mahdollisuus sääntöjen mukaisella tavalla asettaa neuvottelutulokset järjestökasittelyyn ja jäsenäänestykseen. Keskusjärjestön sääntöjen mukaisesti ammattiliitot ovat itsenäisesti vastuussa alansa työehtosopimuspolitiikasta ja liitoilla on myös oikeus yhtyä tai irtaantua sääntöjen edellyttämässä aikataulussa keskusjärjestöratkaisusta.

SAK:n hallitus toteaa, että Rakennustyöläisten Liiton aloitteessa mainittu suhteellinen vaalitapa liittokokousedustajien vaaleissa on otettu käyttöön tai tulee seuraavissa vaaleissa käytettäväksi kahdessatoista SAK:n jäsenliitossa. Suhteellinen vaalitapa ammattiliittojen liittokokousvaaleissa on eheytyneen ammattiyhdistysliikkeen aikana lisääntynyt. SAK:n hallitus katsoo, että liittokokousedustajien valintaa koskevasta vaalitivasta päättäminen on jokaisen ammattiliiton itsenäinen asia. SAK:n hallitus viittaa edustajakokoukselle esitettävän järjestöpoliittisen ohjelman ao. kannanottoihin ja pitää esitettyjen tavoitteiden edistämistä tärkeänä.

"SAK:n hallitus viittaa Metallityöväen Liiton esityksessä korostetun sääntöjen ja demokraattisessa järjestyksessä syntyneiden päätösten noudattamisen tärkeyteen. Osana järjestötoiminnan kehittämistä SAK määrittelee myös demokraattisten menettelytapojen noudattamisen periaatteen.

Työehtosopimusten voimassa ollessa syntyneiden työtaistelujen syitä ovat mm. työnantajapuolen kiristynyt toimintapolitiikka ja epäkohdat työehtosopimusjärjestelmässä. Sopimusjärjestelmän kehittäminen ja demokratian laajentaminen työelämässä ovat perusedellytyksiä parempien neuvottelusuhteiden aikaansaamiselle.

Lakkoa ei pidä aloittaa ja suunnata toisia palkansaaajia, omaa liittoa tai keskusjärjestöä vastaan."

21 §

Edustajakokouksen lausumat (jatkoa)

Lausuma suomenruotsalaisten jäsenten erityiskysymyksistä

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: Siirrymme työjärjestyksen kohtaan 21, lausumat ja siitä ruotsinkielinen lausuma suomenruotsalaisten jäsenten erityiskysymykset.

Aarno Aitamurto (Järjestövaliokunta): Toveri puheenjohtaja! Tämä on kyllä jaettu meille suomenkielellä. Valiokunta esittää, että se hyväksytään.

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: Kuultiin valiokunnan esitys suomenruotsalaisten jäsenten erityiskysymykset lausumasta. Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Edustajakokous hyväksyy yksimielisenä lausuman.

Suomenruotsalaisten jäsenten erityiskysymykset

Maamme suomenruotsalainen väestönosa ei yhteiskunnallisesti juuri poikkea koko väestöstä. Suomenruotsalaiset ovat enimmäkseen palkansaajia, ja he ovat näin ollen huomattava jäsenryhmä ammattiyhdistysliikkeessä.

Koska suomenruotsalaiset ovat kielellinen vähemmistö, heillä on erityisongelmia työ- ja yhteiskuntaelämässä. Varsinkin suurissa kaksikielisisä taajamissa alkaa ruotsin kielellä toimeen tuleminen työpaikalla olla mahdotonta. Näin ruotsinkielisille työntekijöille käy samalla yhä vaikeammaksi mieltää omaa työtään ja asemaansa.

Ruotsin kielen aseman heikkeneminen työelämässä uhkaa myös suomenruotsalaisen työväestön säilymistä kieleltään ja kulttuuriltaan omaleimaisena väestönosana. Nimenomaan SAK: laiset suomenruotsalaiset palkansaajat ovat usein heikommassa asemassa kuin muut suomenruotsalaiset. Koska heillä on rikas kulttuuriperinne ja huomattava vaikutus maamme työväenkulttuurin kehitykseen, heidän katoamisensa omaleimaisena ryhmänä olisi suuri menetys.

Näistä syistä suomenruotsalaisten aseman parantaminen on tärkeää.

Edellä sanotun perusteella SAK pitää tärkeinä seuraavia toimenpiteitä:

— valtiovalta teettää työmarkkinajärjestöjen myötävaikutuksella laajan suomenruotsalaisten palkansaajien kieli- ja kulttuurialoja koskevan tutkimuksen. Sen pohjalta voidaan esittää toimia suomenruotsalaisten aseman turvaamiseksi ja heidän omaleimaisuutensa säilyttämiseksi

— valtiovalta teettää työmarkkinajärjestöjen myötävaikutuksella laajan suomenruotsalaisten palkansaajien kieli- ja kulttuurialoja koskevan tutkimuksen. Sen pohjalta voidaan esittää toimia suomenruotsalaisten aseman turvaamiseksi ja heidän omaleimaisuutensa säilyttämiseksi

— lainsäädäntö- ja muilla toimenpiteillä — esimerkiksi kielilainsäädäntöä kehittäen — turvataan suomenruotsalaisille palkansaajille mahdollisuus elävän ruotsin kielen säilyttämiseen myös työelämässä

— ruotsinkielisessä koululaitoksessamme kehitetään opetusta siten, että oppilaat saavat hyvän kielellisen valmiuden työelämän kohtaamiseen

— suomenruotsalaisille taataan kielellinen tasaveroisuus muuhun väestöön nähden perus-, ammatti- ja aikuiskoulutuksessa sekä sosiaalisten, kulttuuristen ja muiden yhteiskunnan tarjoamien palvelujen käytössä. Näitä palveluja voidaan kehittää sopimuspoliittisin keinoin

— elinkeinopolitiikalla turvataan suomenruotsalaisten asuinseutujen elinvoima ja kasvuedellytykset. Erityistä huomiota kiinnitetään kuntiin, joista suomenruotsalaisia muuttaa eniten pois

— työelämän turvallisuutta ja viihtyisyyttä edistetään tehostamalla tiedottamista, jolla on tämän suhteen ensisijainen merkitys.

Jos työpaikalla on ruotsinkielisiä työntekijöitä, työnantaja on SAK:n käsityksen mukaan velvollinen antamaan työntekijöille tarkoitetun informaation myös ruotsiksi ja huolehtimaan siitä, että työehtosopimukset ja muu työntekijöiden etujen valvomisen kannalta tärkeä aineisto on saatavissa myös ruotsin kielellä

— SAK ja sen jäsenliitot ottavat SAK:n järjestöpoliittisen ohjelman mukaisesti kaikessa toiminnassaan huomioon suomenruotsalaisten jäsentensä edut.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja Heikki Hirvonen: Pari ilmoitusasiaa. Suomen Laivapäällystöliitto ja Merimies-Unionin edustajat vastaavat Liikeliiton haasteeseen 10 mk/edustaja, tuloksena 70 mk.

Metalliliiton edustajat keränneet samaiseen haasteeseen 700 mk. Ja KTV:llä haasteen vastauksena 315 mk. Puhetta ryhtyy johtamaan Olavi Hänninen.

Ajankohtainen julkilausuma

Puheenjohtaja Olavi Hänninen: Jatkamme työjärjestyksen kohdan 21 käsittelyä. Päätös- ja valiokunnan puheenjohtaja toveri Sulo Penttilä esittelee valiokunnan esityksen edustajakokouksen ajankohtaiseksi julkilausumaksi. Ole hyvä.

Sulo Penttilä (Päätös- ja Julkilausumavaliokunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Työjärjestyksen kohdasta 21 käydyn laajan keskustelun perusteella päätös- ja julkilausumavaliokunta pyrki osaltaan kartoittamaan niitä pääkysymyksiä, jotka yhteiskuntapolitiittisina ongelmina olivat esillä. Tällaisina julkilausumavaliokunta yksimielisesti piti työttömyysongelmaa ja niitä seurauksia, joita työttömyys maassamme edelleenkin aiheuttaa, todeten paitsi varsinaisen työttömyyden, tähän liittyy myöskin osa-aikatyömuodosta esiintyvän ns. piilotyöttömyyden erilaiset muodot.

Julkilausumavaliokunta päätösehdotuksessaan piti täystyöllisyyden saavuttamista edelleenkin ammattiyhdistysliikkeen tärkeimpänä ja tinkimättömänä tavoitteena. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi se piti tärkeänä myös julkisten investointien lisäämistä sekä kaikkia niitä työllisyyspoliittisia keinoja, joilla voidaan sekä yksityisen elinkeinoelämän toimenpitein että valtiovallan toimesta työllisyystilannetta parantaa. Eräänä talouspolitiikan suurena kysymyksenä valiokunta piti myös inflaation kehitystä ja piti tärkeänä edelleenkin talouspolitiikan tavoitteena asettaa inflaationajan sellaisten tavoitteiden piiriin, jossa me pystyisimme kansainvälisen inflaatioprosentin alapuolella, mikä omalta osaltaan edistäisi myöskin kilpailukykyä ja työllisyystilannetta.

Työttömyysturvan tehostamiseksi valiokunta ehdottaa päätöslauselmasaan, aukottoman työttömyysturvan toteuttamisen periaatetta, että jokaiselle työkykyiselle ja työmarkkinoiden käytettävissä olevalle henkilölle voitaisiin varata työtä tai hänen työllisyyttään edistävää ja sitä palvelevaa koulutusta. Työsuhdeturva on valiokunnan mielestä ollut viime vuosien sopimuspolitiikan yhteydessä esillä eräänä keskeisimpänä ongelmana ja se lähtee tässä lauselmiesityksessään siitä, että työsuhteen jatkuvuusperiaate on eräs niitä tärkeimpiä periaatteita, joka tulisi olla esillä sekä nyt asiaa valmistelevan komitean työssä että muutoinkin tämän työsuhteturvan yleistessä parantamisessa.

Yhteistoiminta-asioista on niin ikään julkilausumaan otettu kohta, jossa edustajakokouksen kantana ilmaistaisiin se toteamus, että nykyisessä yt-järjestelmässä tulisi pyrkiä neuvotteluvelvollisuudesta sopimusvelvollisuu-

teen. Samalla valiokunnan käsityksen mukaan myös palkansaajarahastoja voitaisiin pitää eräänä keinona tämän yritysdemokratian laajentamiseksi.

Valtionyritysten osalta valiokunta haluaa alleviivata erityisesti sitä seikkaa, että valtionyhtiöiden tulee täyttää yhteiskunnalliset velvollisuutensa työllistäjänä teollisuuden ja muiden valtionlaitosten piirissä.

Valiokunnan käsityksen mukaan yhteiskunnan tarpeen vaativat peruspalvelut tulisi pyrkiä niin ikään turvaamaan palvelutuotanto ja lisäämällä sekä kunnossapito- ja investointitoita tehostamalla nimenomaan olosuhteissa, joissa laskusuhdanne on vaikuttamassa. Tähän sisältyisivät myös ne julkiset palvelut, joita olemme tarkoittaneet mm. tässä kokouksessa lasten päivähoitomahdollisuuksia lisäävien laitosten laajentamisella ja rakentamisella sekä myöskin kansanterveyspalvelujen määrän ja niiden laadunkin kohottamisella.

Samalla valiokunta on kiinnittänyt huomioita myöskin siihen, että edelleen maassamme tulisi turvata kohtuuhintainen asuminen, jonka se lukisi kuulumaan kaikkien kansalaisten perusoikeuksen piiriin. Työehtosopimuspolitiikassa — vaikka tätä kysymystä on monessa muussa yhteydessä täällä käsitelty — julkilausuma valiokunta alleviivaa edelleenkin solidaarisen palkkapolitiikan merkitystä niin nimellispalkkojen osalta tapahtuvassa sopimuspoliittisessa toiminnassa kuin myös reaalityöajan ja käteen saatavan palkan määrää turvaavissa toimenpiteissä.

Edelleen julkilausuma valiokunta päättää lausumansa siihen, että sen käsityksen mukaan ammattiyhdistysliikkeen tulisi erityisellä huolella vaalia tavoitteellista ja toiminnallista yhteistyötä ammattiyhdistysliikkeen piirissä.

Toveri puheenjohtaja! Tässä on mainittu nämä pääasiat, jotka luultavasti kokouksen osanottajille jaetussa julkilausumassa yksityiskohtaisesti esiintyvät ja julkilausumavalioikunta on ollut tässä ehdotuksessaan lähes yksimielinen.

Puheenjohtaja Olavi Hänninen: Kiitoksia, toveri Penttilä. On kuultu valiokunnan esitys julkilausumaksi. Asiasta keskustellaan.

Tähän kohtaan on pyytänyt puheenvuoron Yrjö Mattila. Toivon, että puheenvuoro olisi lyhyt ja ytimekäs.

Yrjö Mattila (Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! En ole täysin tyytyväinen julkilausuman työsuhteturvaa koskevaan osaan. Mielestäni julkilausumassa olisi tullut vielä selvemmin sanoa, että SAK tulee seuraavalla edustajakokouskaudella kaikin käytettävissä olevin keinoin hoitamaan työsuhteturvan maassamme paremmaksi. Meidän tulisi tulevilla kaudella olla tässä asiassa sekä sanoisamme että teoissamme jyrkkiä. Tiedämme, että työnantajapuoli on yhtenä rintamana vastustamassa tavoitteitamme. Mikäli emme lisää ponnistuksiamme, tulee työsuhteturva väistämättä vielä vuoden 1986 edustajakokouksen julkilausumaan jälleen kerran keskeiseksi tavoitteeksi.

Tarve työsuhteturvan parantamiseen on SAK:n kentässä polttava. Meidän tavoittelemamme työsuhteen jatkuvuuteen perustuva järjestelmä on

toteutettu jo useimmissa Länsi-Euroopan maissa. Olemme tässä asiassa kansainvälisessä kehityksessä selvästi jääneet jälkeen.

Tästä työsuhdeturvakomitean kesken olevasta työstä ei ole paljon odotettavissa. Työnantajapuoli on siellä keskittynyt lähinnä komitean työn vaikeuttamiseen. Työnantajapuolen tarkoituksena on jälleen kerran siirtää työsuhdeturvan parantaminen hämärään tulevaisuuteen. Työsuhdeturvan puutteellisuus näkyy työpaikoilla epävarmuutena, ja pelkona työpaikan menettämisestä. Monilla pienillä työpaikoilla on vaikeata löytää vapaaehtoisia luottamusmiehiksi tai työsuojeluvaltuutetuiksi. Luottamustoimeen valittavat pelkäävät sitä, että he joutuvat syrjintätoimien kohteeksi ja mahdollisesti menettävät työpaikkansa.

Seurauksena laittomasta työsuhteen päättämisestä nykyisessä järjestelmässä on työnantajalle lähes rikesakkoon verrattava vahingonkorvaus, enintään kuuden kuukauden palkka. Tätäkin korvausta työntekijä usein joutuu odottamaan useita vuosia. Työntekijälle vakinaisen työpaikan menetyksen merkitsee stressiä, se merkitsee ehkä henkilökohtaista tragediaa, ja jopa mielenterveys on joissakin tapauksissa mennyt laittoman työsuhteen irtisanomisen seurauksena.

Hyvät toverit! Painavat syyt vaativat meitä keskittämään voimamme työsuhdeturvan parantamiseen. Kokouksemme tunnus: "Vahva SAK" merkitsee konkreettisia toimia työsuhdeturvan parantamisessa. Tulevalla edustajakokouksella hoidamme työsuhdeturvan kuntoon miljoona-jäsenisen järjestön päättävällä yhteistoiminnalla. Kiitos, toveri puheenjohtaja.

Puheenjohtaja Olavi Hänninen: Keskustelu on päättynyt. Edustajakokous hyväksyy yksimielisesti päätös- ja julkilausuma valiokunnan ehdotuksen edustajakokouksen ajankohtaiseksi julkilausumaksi valiokunnan esittämässä muodossa.

Ja näin voidaan todeta työjärestyksen 21. kohta loppuun käsitellyksi.

Ajankohtainen julkilausuma

Taloudellinen kasvu Suomessa on hidastumassa ja uhkaa jälleen johtaa työttömyyden kasvuun. Nousukauden aikanakin työttömyys on jatkuvasti ollut erittäin suurta, minkä lisäksi monet ovat joutuneet tekemään osa-aikatyötä. Korkea työttömyys on osoitus talouspolitiikan epäonnistumisesta. Työttömyys merkitsee inhimillisten ja tuotannollisten voimavarojen tuhlausta, mihin yhteiskunnallamme ei ole varaa.

Lähivuosien talouspolitiikan päätavoitteeksi on asetettava täystyöllisyyden saavuttaminen. Tämän vuoksi valtion budjettipolitiikan tulee erityisesti ensi vuonna olla kysynnän kasvua ja työllisyyttä edistävää ja tukevaa. Tämä elellyttää julkisten investointien, asuntotuotannon ja perhepoliittisten tulonsiirtojen lisäämistä ja julkisten palvelujen, kuten lasten päivähoidon, johdonmukaista kehittämistä, sekä täysimääräisen inflaatiotarkistuksen toteuttamista palkansaajien tuloverotuksessa pieni- ja keskitulaisia suosivalla tavalla ja muiden veronkorotusten torjumista. Rahoitusvaje tulee kattaa lainanottoa matalasuhdanteessa tilapäisesti lisäämällä.

Inflaation hillintä ja työllisyyden lisääminen eivät ole keskenään ristiriitaisia tavoitteita. Työttömyyttä lisäämällä ei inflaatiota saada kuriin. Hinta-, valuuttakurssi-, raha- ja finanssipoliittisia keinoja on määrätietoisesti käytettävä inflaation Jiidastamiseksi. Hintojen nousun rajoittaminen tällä tavoin kansainvälistä keskimääräistä inflaatiovahuita hitaammaksi edistää myös työllisyyden lisäämistä. Palkan reaalin ostovoima turvataan parhaiten, kun hintojen nousu saadaan kuriin.

Vaikka ammattiyhdistysliike ei tingikään täystyöllisyystavoitteesta on työttömien toimeentuloturvan parantaminen välttämätöntä. Tämän vuoksi on yhteistyössä työväenpuolueiden kanssa toteutettava työttömyysturvan kokonaisuudistus. Aukottoman työttömyysturvan piiriin tulee päästä jokaisen, joka on työkykyinen, työmarkkinoiden käytettävissä ja joka etsii työtä tai määrätty edellytykset täyttävää koulutusta. Työttömyysaikainen toimeentuloturva on jaettava perusturvaan ja vakuutusmuotoiseen ansioturvaan, jotka mahdollisimman hyvin korvaavat työttömyyden aiheuttaman ansiomenetyksen.

Kuluneella edustajakokouskaudella SAK:n eräänä keskeisimpänä tavoitteena on ollut työsuhdeturvan parantaminen. Edustajakokous toteaa tämän tavoitteen olevan edelleen myös alkavalla edustajakokouskaudella keskeisessä asemassa työelämän uudistustyössä. Samalla edustajakokous kiirehtii työsuhdeturvakomitean työn saattamista tulokselliseen päätökseen. Edustajakokous katsoo, että 1980-luvun suuria kysymyksiä jatkuvuuden periaatteen toteuttamisen ohella on työntekijöiden suoja teknologisen kehityksen aiheuttamia työpaikkojen menetyksiä vastaan. Työsuhdeturvan kehittämisen peruslähtökohtana tulee olla se, että työnantajien vastuuta omasta työvoimastaan lisätään oleellisesti.

SAK:n XII edustajakokous edellyttää, että yritysdemokratian kehittämisen päätavoitteeksi asetetaan siirtyminen neuvotteluvelvollisuudesta sopimusvelvollisuuteen. Työntekijöiden vaikutusvaltaa tulee lisätä työelämän uudistamisessa. Työnantajien yksipuolista tulkintavaltaa tulee rajoittaa, työntekijöiden edustus yritysten hallinnossa toteuttaa ja työntekijöillä tulee olla oikeus yhteistoimintakonsultteihin. Taloudellisen demokratian toteuttamisessa palkansaajarahastot voivat olla eräs keino. Erilaiset palkansaajarahasto vaihtoehdot ja niiden vaikutukset tulee selvittää.

Rahastot eivät ole vaihtoehto sopimusjärjestelmän kautta tapahtuvalle tulonjaolle, vaan niiden ensisijainen tehtävä tulee olla se, että ne turvaavat ja luovat uusia työpaikkoja mm. yritysten investointeja ohjaamalla.

SAK:n edustajakokous tuomitsee yritykset ja työnantajat, jotka yt-lakia rikkoen suorittavat työvoiman vähennyksiä. Sen sijaan on neuvotteluihin etsittävä yhteisesti muita vaihtoehtoja kuten lakikin edellyttää. Ammattiyhdistysliike tulee tiivistämään omaa valvontaoikeuttaan yhteistoiminnan rikkomuksissa.

Valtion yritystoiminta merkitsee yhteiskunnan kansanvaltaisen valvonnan lisääntymistä talouselämässä. SAK suhtautuu myönteisesti valtion yritystoiminnan kehittämiseen ja lisäämiseen, joka merkitsee myös kansanvallan laajentamista talouselämässä. Valtion yritystoiminnalta tulee vaatia niin työsuhdepolitiikan hyvää hoitoa kuin yritys- ja kansantaloudellista

kannattavuutta, ja että se täyttää yhteiskunnalliset velvollisuutensa työllistäjänä.

Myös yhteiskunnan eikä vain yritysten tulee olla kilpailukykyinen. Talouselämän yksityinen sektori ei voi kehittyä eikä olla kilpailukykyinen ilman tehokkaasti toimivaa julkista sektoria ja sen harjoittamaa, myös yritystoiminnan kannalta tarpeellista palvelujen tuotantoa. Julkisen sektorin ylläpitämä yhteiskunnan perusrakenne rappeutuu, mikäli erilaisin julkisen talouden säästöohjelmoin estetään perusrakenteen ja palvelutason parantamiselle välttämättömät kunnossapito- ja investointityöt. Tähän meillä ei ole varaa.

Julkisia palveluja, kuten lasten päivähoitoa ja kansanterveyspalveluja, on kehitettävä suunnitelmallisesti. Palvelujen kehittämissuunnitelmien toteuttaminen lisää työllisyyttä sekä välittömästi että välillisesti parantamalla aktiivisen työvoimapolitiikan toimintaedellytyksiä.

Vuokra-asuntojen hakujonot monissa asutuskeskuksissa pitenevät jatkuvasti. Tämän vuoksi yhteiskunnan tulee lisätä vuokra-asuntojen tarjontaa huolehtimalla riittävästä valtion kohtuullisin rahoitusehdoin lainoittamasta vuokra-asuntotuotannosta. Asumistukimäärärahoja on reaalisesti lisättävä, jotta voidaan tukea sellaisia perheitä tai yksinäisiä henkilöitä, joilla asumismenojen osuus käytettävissä olevista tuloista muuten nousee kohtuuttoman korkeaksi. Kunnollinen asuminen on jokaisen perusoikeus, jonka toteuttamiseen yhteiskunnan on kohdistettava riittävästi voimavaroja.

Ammattiyhdistysliikkeen sopimuspolitiikan tavoitteena on solidaarinen ja matalapalkkaisten asemaa parantava palkkapolitiikka sekä turvallisuuden luominen. Tämän päämäärän toteuttaminen edellyttää ammattiyhdistysliikkeeltä itseltään laajaa yksimielisyyttä niin tavoitteen asettamisessa kuin sen toteuttamiskeinojen valinnassa. Se edellyttää myös pitkäjänteistä ja johdonmukaista sopimuspolitiikkaa.

SAK:n edustajakokous pitää tärkeänä, että tulevalla edustajakokouksella kiinnitetään erityistä huomiota liikkeen sisäisen toiminnan kehittämiseen ja jäsenistön aktiivisuuden ja tietoisuuden lisäämiseen. SAK:n edustajakokous tähdentää keskusjärjestön ja sen jäsenliittojen ja eri mielialapidesuuntien yhteistyön merkitystä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. SAK on valmis luottamukselliseen ja hyvään yhteistyöhön muiden palkansaajajärjestöjen kanssa.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja Olavi Hänninen: Ilmoitan kokoukselle, että puhemiehistölle on tullut useita ilmoituksia eri liittojen vastauksista Liikeliiiton haasteisiin. Kun kaikki käsittelevät erittäin suuria summia niin ehdotan, että emme lue niitä, vaan merkitsemme ne edustajakokouksen pöytäkirjaan. Voidaan menetellä näin.

Pöytäkirjaan merkittäväksi ilmoitettiin seuraavat keräystuotot: Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto 170 mk, Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto 200 mk ja Rakennustyöläisten Liitto 300 mk.

Puheenjohtaja Olavi Hänninen: Edustajakokoukselle on saapunut runsaasti

erilaisia tervehdys- ja onnittelusähkeitä sekä kotimaasta että ulkomailta. Nämä tervehdykset merkittäneen myös edustajakokouksen pöytäkirjaan. Merkitään.

Pöytäkirjaan merkittiin seuraavien järjestöjen, yhteisöjen ja työpaikkojen tervehdykset: CUT, Chile; El Salvador; ROH, Tshekkoslovakia; FDGB, DDR; Osuuliike Elanto, Eläketiedotustoimisto, DFFF:S Svenska Landsstyrelse, Nuorten Kotkain Keskusliitto, Forssan Demokraattiset Naiset, Forssan Liiketyöntekijät os. 24, Hakan Matinkylän ja Arjatsalon Olarin työntekijät.

22 §

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Olavi Hänninen: Siirrytään työjärjestyksen kohtaan 22, eli käsittelemään edustajakokouksen päätöstoimia. Tässä yhteydessä on puheenjohtajistolle ilmoitettu, että kokouksemme kansainvälisten vieraiden puolesta haluaa käyttää puheenvuoron Pohjolan Ammatillisen Yhteisjärjestön puheenjohtaja, Tanskan Ammatillisen Keskusjärjestön LO:n varapuheenjohtaja, toveri Cristenssen. Ole hyvä!

Knud Cristenssen (Tanskan LO, PAY): Arvoisa edustajakokous, toveri puheenjohtaja, parhaat ystävät!

Olen saanut kunnian ulkomaisten vieraiden puolesta kiittää siitä, että olemme saaneet olla myönteisessä, asiallisessa, ja mielenkiintoisessa edustajakokouksessa läsnä. Me vieraat olemme sitä mieltä, että tämä edustajakokous on tehnyt joitakin erittäin tärkeitä päätöksiä — päätöksiä, jotka käsitykseni mukaan eivät ole pelkästään Suomen työväenliikkeelle olennaisia, vaan ovat olennaisia koko kansainväliselle työväenliikkeelle.

Olen käsittänyt, että tässä kokouksessa on käsitelty ongelmia ja käsitelty ongelmien ratkaisuja samoin periaattein kuin yleensäkin kansainvälisessä ammattiyhdistystoiminnassa tehdään. Tämä alleviivaa perustaa sille myönteiselle ja hyvälle yhteistyölle, mitä meillä aina SAK:n kanssa on ollut ja mitä me myös tulevaisuudessa voimme kehittää.

Erityisesti kiinnitämme siihen huomiota, että täällä on erittäin voimakkaasti alleviivattu kansainvälisiä suhteita, ja alleviivattu, että niiden suhteiden hoitamista ja painottamista tullaan myös jatkamaan.

Haluan tässä yhteydessä käyttää tilaisuutta hyväkseni kiittääkseni vanhaa ystävääni Pekkaa, joka on ollut aina mukana Pohjoismaisessa yhteistyössä huolehtimassa siitä, että olemme voineet tehdä oikeita päätöksiä. Hän on aina ollut aloitteellinen toveri, yhteistyöhaluinen toveri, ja varsinkin vuosien varrella mukava ystävä.

Olen keskustellut myös uuden puheenjohtajan Pertti Viinasen kanssa ja minun vankka käsitykseni on, että hän tulee tässä suhteessa seuraamaan Pekan jalanjalkia myötävaikutuksessaanärkevän yhteistyön syntymiseen. Haluan tässä yhteydessä käyttää tilaisuutta toivottaakseni onnea ja menestystä Sinulle ja toivottaakseni Sinut tervetulleeksi meidän yhteistyömme piiriin.

Haluan mielelläni kiittää todella hyvästä edustajakokouksesta, joka osoittaa, että meillä on yhteiset ajatukset siitä, miten me voimme hoitaa edessämme olevat vaikeat haasteet.

Kiitos paljon. Tämä on ollut meille suuri elämys.

Puheenjohtaja Olavi Hänninen: Kiitän sydämellisesti edustajakokouksen puolesta toveri Cristensseniä meille osoitetuista hyvistä sanoista ja hyvistä toivotuksista. Kiitän myös kaikkia kansainvälisiä vieraitamme osallistumisesta edustajakokouksemme työhön. Toivomme tämän yhteistyömme edelleen kehittyvän ja lujittuvan yhteisten tehtäviemme puolesta. Kiitoksia.

Hyvät toverit. SAK:n XII edustajakokouksella on nyt käsillä ehkä sen haikein hetki.

Edustajakokouksen ja SAK:n koko jäsenistön puolesta haluamme kiittää vielä kerran toveri Pekka Oiviota. Haluamme kiittää sinua, Pekka, työstäsi SAK:n ja koko maan ja kansan hyväksi.

Sinä jouduit ottamaan SAK:n ensimmäisen miehen paikan aikana, jolloin eheytyksesi oli nostamassa ay-liikkeen ennennäkemättömään järjestövoimaan. SAK oli tullut asemaan, jossa sen sana painoi kaikessa mitä Suomessa tapahtui. Sinusta tuli yksi tämän maan keskeisimmistä vaikuttajista ja työväenliikkeessä yksi niistä, jotka astuivat ensimmäisessä ruodussa.

Luulen, että kaikki, joilla on ollut tilaisuus seurata läheltä Sinun toimintaasi, ovat kiistatta joutuneet ihailemaan sitä vaatimattomuutta, mutta samalla myös sitä arvoa vai taisuutta, jolla olet tärkeän ja korkean asemasi täyttänyt. Yli puoluerajojen on Sinulle kohdistettava kiitollisuutta siitä tasapuolisuudesta, rauhallisuudesta, keskusteluvaisuudesta ja yhteistyökykyisyydestä, jolla olet myötävaikuttanut siihen, että juuri Sinun puheenjohtajakaudellasi SAK:n sisäiset yhteistyösuhteet ovat olleet paremmat kuin koskaan aikaisemmin. Ehkä se, että SAK:n ensimmäiseksi mieheksi valittiin koeteltu ja kokenut veturimies oli yhteistyösuhteiden ja eheyden kannalta todella arvokasta. Veturithan eivät yleensä poikkea radalta kuin onnettomuustapauksissa, eikä Sinun kaudellasi ole ollut onnettomuuksia; eheys on säilynyt ja yhtenäisyys kehittynyt.

Tehtävässäsi olet joutunut edustamaan suomalaista ammattiyhdistysliikettä maailmalla. Olet tehnyt sen — kuten muutkin edustamisesi — tavalla, joka on osoittanut, että kansainvälisen yhteistyön, rauhan ja ystävyyden asia on osa Sinua.

Olemme nyt ensi kertaa SAK:n historiassa sen tosiasian edessä, että keskusjärjestön puheenjohtaja siirtyy eläkkeelle. On oikein ja hyvän kehityksen merkki, että voit lähteä täysin ansaituille eläkevuosikymmenillesi vireänä ja hyväkuntoisena. Kun tiedämme myös jotakin harrastuksistasi mm. kalastamisesta, tiedämme, että monesti olisit voinut käyttää aikaasi mukavamminkin kuin istumalla kärsivällisesti kuuntelemaan meidän muiden jaarituksia. Mutta onneksi nyt saat aikaa ja tilaisuuden omistautua itsellesi ja lähimmäisillesi, jotka varmasti ovat usein saaneet kokea yhdessäolon jääneen liian vähäiseksi.

Hyvät toverit, samalla kun vielä kerran kohdistan edustajakokouksen

puolesta SAK:n koko jäsenistön sydämellisen kiitollisuuden Sinulle Pekka, pyydän saada ojentaa Sinulle sen puheenjohtajan nuijan, jolla voit päättää SAK:n XII edustajakokouksen, nyt kun SAK on miljoonajäseninen, vahvempi kuin koskaan, yhtenäisempi kuin milloinkaan ja luottavaisempi jäsenistönsä tulevaisuudesta kuin koskaan ennen. (Suosionosoituksia)

Pekka Oivio: Arvoisat vieraamme, hyvät toverit. SAK:lainen ammattiyhdistysliike on valmis kohtaamaan 80-luvun haasteet. Sillä on kaikki edellytykset selvittää näistä haasteista hyvin. Tämä on se käsitys, joka mielessäni on vahvistunut näiden päivien aikana, kun olen seurannut kokouksessa käytyjä keskusteluja ja tutustunut kokouksen päätösasiakirjoihin.

Ammattiyhdistysliike joutuu 80-luvulla toimimaan suhteessa erilaisissa olosuhteissa kuin mihin aikaisemmin olemme tottuneet. Vaikkakin perimäinen työ- ja virkaehtosopimustoiminta tulee säilyttämään keskeisen asemansa ammattiyhdistysliikkeen toiminnassa, tulevat sopimuspolitiikassakin epäilemättä painottumaan monet laadulliset kysymykset, pelkkien määrällisten kysymysten sijasta. Teknologian muutoksen aiheuttamat paineet, talouselämän demokratisointi ja sen laajentuminen ovat mm. tällaisia kysymyksiä. Työelämän uudistaminen ja yleensä työympäristöön liittyvät kysymykset ovat tässäkin kokouksessa nousseet voimakkaasti esille.

Meitä ympäröivä maailma muuttuu koko ajan voimakkaasti. Taloudellinen kasvu tulee — ainakin ennusteiden mukaan — olemaan aikaisempaa hitaampaa ja sen lisäksi teollisuusmaiden asema maailmantaloudessa tulee muuttumaan. Tuo muutos on meille haaste: meidän tehtävämme on yhdessä huolehtia siitä, että tuo muutos tehdään palkansaajille mahdollisimman turvalliseksi. Tätä kysymystä ovat käsitelleet kaikki kokouksen keskeiset asiakirjat. SAK:n tavoitteet 1980-luvulla -asiakirja on hahmottanut toimintamme sisällölliset painopistealueet ja järjestöpoliittinen asiakirja taas ne vaatimukset, joita meidän omalle järjestötoiminnallemme tulee asettaa, jotta voisimme nuo painopistetavoitteet saavuttaa.

Kulttuuripoliittinen ohjelma sekä energia-, tutkimus- ja viestintäpoliittiset selonteot ja niiden perusteella hyväksytyt kannanotot taas osoittavat, ettemme voi enää tyytyä vain perinteellisiin ja sovinnaisiin ammattiyhdistysliikkeen toiminta-alueisiin. Kapea-alaisella toiminnalla emme enää pärjaisi 80-luvun maailmassa.

Tässä edustajakokouksessa on käyty laaja, monipuolinen ja vilkas keskustelu. Keskustelu on osoittanut, että SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen jäsenkunta on vireätä, asioihin monipuolisesti perehtynyttä ja valmis muodostamaan niistä oman hyvin perustellun käsityksensä ja mielipiteensä. Käyty keskustelu on ollut asiantuntevaa ja korkeatasoista. Arvosteluaan ei ole kaihdettu.

Kaiken kaikkiaan tämä kokous osoittaa mielestäni, ettei ammattiyhdistysliike suinkaan ole mikään vanhoillinen, paikoillaan polkeva ja vanhoihin kaavoihin kangistunut järjestö, vaan elinvoimainen, eteenpäin katsova ja dynaaminen osa työväenliikettä. Kaikkiin kysymyksiin meillä ei varmastikaan tänä päivänä vielä ole vastausta ja monien tavoitteidemme toteuttaminen vaatii ankaria ponnistuksia ja paljon aikaakin.

Tämä edustajakokous ei ole suinkaan mikään päätepiste — se on yksi välietappi ja ennen kaikkea yksi uusi lähtökohta, ponnahduslauta 80-luvulle. Nyt meillä on edessä arkipäivän työ, jonka tuloksena pyrimme toteuttamaan tavoitteemme. Tähän työhön jokaisen ammattiyhdistysliikkeen jäsenen on omalla panoksellaan osallistuttava, koska vain yhdessä me olemme riittävän vahvoja kohtaamaan muutoksen. Tämä kokous on osoittanut, että me olemme siihen valmiit.

Yksi vanhoista viisaista nimeltään Lichtenberg on sanonut: "Me olemme kaikki saman puun lehtiä, eikä yksikään toisensa kaltainen, yksi symmetrinen, toinen epäsymmetrinen, ja kuitenkin jokainen on yhtä tärkeä kokonaisuudelle."

Eräs toinen viisas ja vielä varhemmin elänyt Marcus Aurelius taas totesi aikoinaan: "Mikä ei hyödytä mehiläisparvea, se ei hyödytä myöskään mehiläistä." Nämä entisten viisaitten toteamukset pitävät paikkansa tänäänkin ja vielä huomennakin.

Hyvät toverit. Haluan ensiksi kiittää Sinua Ola, näistä lämpimistä minulle kohdistamistasi sanoista, joihin, niin kuin tavallista tässä tilanteessa, sisältyy hyvin paljon ylisanoja. Mutta en minä nyt niin hirvittävän vaatimaton ole, ettenkö niitä haluaisi ottaa minuun kohdistuneeksi. Kiitoksia paljon. (Suosionosoituksia).

Lopuksi haluan esittää koko puhemiehistön ja erityisesti omasta puolestani kaikille teille kokouksen osanottajille mitä parhaat kiitokset siitä työstä, jota tämän kokouksen kuluessa olette SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen hyväksi tehneet niiden tavoitteiden saavuttamiseksi, joita olemme toimintamme tuloksina itsellemme asettaneet. Erityiset kiitokseni haluan osoittaa kokouksen naisille, hyvin aktiivisesta osallistumisesta kokoustyöskentelyyn. Teidän työnne jälki tulee varmasti näkymään tämän kokouksen jälkeenkin SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen toiminnassa. (Suosionosoituksia).

Omasta puolestani haluan myös tässäkin tilaisuudessa osoittaa kiitokseni meidän kansainvälisten veljesjärjestöjemme edustajille, jotka olette antaneet arvoa ja juhlistaneet tätä meidän kokoustamme. Kansainvälisen toiminnan tehostamisen välttämättömyyttä on tuotu esille useissa puheenvuoroissa ja myös tämän kokouksen antamassa kansainvälisessä lausumassa. Toivon tämän työn todella antavan niitä tuloksia, joita me toivomme ennen kaikkea rauhantyon lujittamisessa meidän kaikkien hyväksi tulevinakin vuosina ja vuosikymmeninä. Kiitos teille. (Suosionosoituksia).

Haluan myös kiittää kaikkia kokousvirkailijoita, ennen kaikkea puhemiehistöä kokouksen taidolla hoidetusta johtamisesta, valiokuntia perusteellisesta ja tuloksellisesta päätösten ja asiakirjojen muotoilusta. Meidän kaikkien kiitokset ansaitsevat myös kaikki kokousta seuranneet julkisen sanan edustajat, mukaanlukien tietenkin radion ja television toimittajat ja teknillinen henkilökunta meidän kokoustamme kohtaan osoittamasta mielenkiinnosta ja tiedon välittämisestä täältä jäsenkunnallemme ja kaikille lukijoille, kuuntelijoille sekä katsojille. Ilman teidän työtänne kokous olisi jäänyt vain näitten seinien sisälle.

Erityisen kiitoksen ansaitsevat ne, jotka ovat kaikki asiakirjat meille tänne etukäteen käsiteltäviksi huolella ja asiantuntemuksella valmistelleet ja jotka kaikki ovat täällä myöskin kokouksen aikana työskennelleet. Tässä kokouksessa on heidän-lisäksi ollut työssä meille ainakin ajoittain vähemmän näkynyt joukko toimistoväkeä, tulkkeja, kuljetusten hoitajia, talon henkilökuntaa, ravintolan henkilökuntaa ja eri tehtävissä olevia, jotka kaikki eivät tässä tule edes mieleenkään. Haluan teille hyvät toverit kertoa, että erilaisissa kokoustyöhön liittyvissä, avustavissa tehtävissä on ahertanut 174 naista ja miestä, Finlandia-talon henkilökuntaa on päivittäin ollut apunamme 48 henkilöä ja ravintolassa meidän aineellisesta hyvinvoinnistamme huolehtimassa 90 henkilöä. Tälle koko joukolle — lähes 300:lle avustajalle — meidän kaikkien sydämelliset kiitoksemme. (Suosionosoituksia).

Tässä yhteydessä haluan myös esittää mitä parhaimmat kiitokseni monivuotisesta, erittäin hyvästä työtoveruudesta SAK:n koko henkilökunnalle, ketään siltä erikseen mainitsematta, mutta myöskään ketään unohtamatta — lähimmille työtovereilleni. Teidän kanssanne on ollut miellyttävää työskennellä vaikeisiinkin asioihin ratkaisuja etsittäessä — oikeastaan voisi sanoa, että ei kai niitä helppoja asioita juuri ole ollutkaan.

Katson aiheelliseksi kertoa Teille, hyvät kokousedustajat, että SAK:ssa on työnsä ja tehtävänsä taitava, ammattitaitoinen henkilökunta. Se on kaiken lisäksi joukko, jonka työtä kannustaa oikea aatteellinen henki ja innostus. Minä haluan korostaa erityisesti sitä, että nämä kaikki esittämäni kiitokset eivät ole mitään velvollisuudentunnosta tulleita, tavanomaisia muodollisuuksia, vaan todella rehellisiä, syvällisen tunteen tarpeesta tulleita ja perustuvat monivuotiseen tuntemukseen ja niiden aikana tekemäni huomioihin.

Hyvät toverit ja vieraamme! Me olemme täällä joutuneet muistelemaan menneitä sekä kokoustyössä että sen ulkopuolella taukojen aikana. Tulevina vuosina me taas muistelemme muun muassa tätä kokousta. Ehkä minä muistelen vähän enemmän kuin te toiset. Kaikkea emme kuitenkaan — ehkä onneksemme aina muistaja ikävät tapahtumathan saavatkin unohtua.

Schopenhauer, joka eli viime vuosisadalla ja oli yksi näistä viisaista, totesi, että "muisti on oikutteleva ja epävakainen olio, verrattavissa nuoreen tyttöön: toisinaan se odottamatta kieltäytyy antamasta, mitä se satoja kertoja jo on antanut ja suo sen pyytämättä meille myöhemmin, kun emme sitä enää ajattele." (Suosionosoituksia).

Hyvät toverit ja vieraamme! Toivotan Teille kaikille hyvää kotimatkaa — muistelujen merkeissä, mitä satutte muistamaan. Hauskaa juhannusta, miellyttävää lomaa ja hyvää kesää. Me laulamme vielä yhdessä laulun "Taistojen tiellä", ennen kuin lopullisesti päätämme kokouksen.

Kiitos vielä kerran.

Orkesteri soittaa ja kaikki laulavat "Taistojen tiellä". — — —

Keskiviikkona kesäkuun 17. päivänä 1981 klo 14.10

Pekka Oivio: Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön SAK:n kahdestoista edustajakokous on päättynyt! (Suosionosoituksia).

Veturimiesten tervehdys Pekka Ohiolle

Lauri Syrjänen: Arvoisat edustajakokoustoverit! Veturimies Pekka Oivio on jättämässä SAK:n puheenjohtajan tehtävät. Me veturimiehet olemme auttamassa häntä pois täältä kokouspaikalta. Veturi on varattu raiteelle 96 hänen poiskuljettamista varten. (Suosionosoituksia).

Mutta, jotta hänellä olisi oikeus veturiin astua ja jatkaa perinteisiä tehtäviään, niin näiden vuosien aikana, kun hän on ammattiyhdistysliikkeessä mukana ollut, on ilmeisesti virkalakki hukkunut. Olemme myös tuoneet lakin tullessamme, joten pyydämme Pekkaa saapumaan ja ottamaan vastaan tämän lakin. (Suosionosoituksia).

Samoin haluamme veturimiesten perinteisellä muistolahjalla muistaa entistä puheenjohtajaamme ja nyt eroavaa SAK:n puheenjohtajaa eräänlaisella matkasauvalla. Sitä en tiedä, mitä Pekka noin virkeässä kunnossa sillä tekee, mutta joka tapauksessa siinä on se koukkupää, että voit edellepyrkijät vetää takas. (Suosionosoituksia).

Pekka Oivio: Kiitos Teille, veturimiestoverit, tästä mieluisasta yllätyksestä. Voihan se olla, että tätäkin vielä joskus tarvitaan.

Tässä on Pertti sitten sellainen nuija, millä lyödään kiinni päätöksiä. Tästä päästä pidetään kiinni ja tällä päällä kopautetaan pöytään.

Pertti Viinanen: Hyvät toverit, eiköhän me lähdetä kaikki porukalla Pekkaa saattamaan.

HTY:n soittokunnan soittaessa reipasta marssimusiikkia pääosa kokousedustajista ja yleisöstä siirtyy Finlandia-talon terassille saattamaan Pekka Oiviota ratapihalla odottavaan veturiin.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Puheenjohtajat

Pekka Oivio

Olavi Hänninen

Pertti Viinanen

Lauri J. Havia

Heikki Hirvonen

Esko Rantamäki

Mirjami Uusitalo

Taimi Väliheikki

Sihteerit

Per-Erik Lundh

Simo Elomaa

Eva-Kaisa Laakkonen

Anneli Roine

Jari-Pekka Jyrkänne

Valittuina SAK:n kahdennentoista edustajakokouksen pöytäkirjan tarkistajina olemme tänään tehtävän suorittaneet ja todenneet pöytäkirjan vastaavan kokouksen kulkua ja tehtyjä päätöksiä.

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 1983

Hemmo E. Hänninen

Jaakko Kiviranta

SUOMEN AMMATTILIITTOJEN KESKUSJÄRJESTÖ SAK r.y:n

SÄÄNNÖT

Nimi ja kotipaikka

1 §

Yhdistyksen nimi on Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y., ruotsiksi Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC r.f. Yhdistystä nimitetään näissä säännöissä järjestöksi.

Järjestön kotipaikka on Helsingin kaupunki.

Tarkoitus

2 §

Järjestön varsinaisena tarkoituksena on ammatillisten järjestöjen, joista näissä säännöissä käytetään nimitystä jäsenliitto, keskuselimenä kansanvaltaisten periaatteiden mukaisesti poliittisista puolueista ja ryhmittymistä riippumattomana

- valvoa palkansaajien ammatillisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia etuja;
- edistää eri palkansaajaryhmien yhteenkuuluvaisuutta ja yhteistoimintaa;
- edustaa jäsenliittoja näitä yhteisesti koskevissa kysymyksissä; sekä
- toimia ammatillisten paikallisjärjestöjen muodostamiseksi koko maahan sekä niiden toiminnan edistämiseksi järjestön ohjauksen ja valvonnan alaisina eliminä.

Järjestö pyrkii myös edistämään taloudellisen kansanvallan toteuttamista ja tuotantojärjestelmän kehittämistä yhteiskunnan kokonaisuutena palvelemaan.

3 §

Tarkoituksensa toteuttamiseksi järjestö

- kehittää ja edistää palkansaajien ammatillista järjestäytymistä sekä tukee jäsenliittojensa toimintaa;
- harjoittaa järjestö-, koulutus-, tiedotus- ja nuorisotoimintaa järjestämällä kokous-, neuvottelu-, kurssi- ja esitelmätilaisuuksia sekä harjoittamalla julkaisutoimintaa;
- toimittaa tutkimuksia ja seuraa yhteiskunnallista kehitystä sekä eri alojen työmarkkinatilannetta koti- ja ulkomailla;
- työskentelee sosiaalisen ja muun työntekijöitä koskevan lainsäädännön kehittämiseksi;

- käy jäsenliittojen edustajana neuvotteluja työnantajapuolen kanssa työhön, toimeen tai virkaan ottamista, työ-, toimi- tai virkasuhdetta sekä palkkausta koskevissa tai muissa periaatteellista ja yleisluontoista merkitystä omaavissa kysymyksissä;
- tiedottaa ennakolta jäsenliitoille yhteisissä asioissa suunnitelluista aloitteista ja toimenpiteistä;
- kiinnittää erityistä huomiota työllisyyden ylläpitämiseen ja työttömyyden palkansaajille aiheuttamien taloudellisten menetysten korvaamiseen; sekä
- avustaa jäsenjärjestöjään näiden pyynnöstä työ-, toimi- ja virkasuhdetta koskevien oikeudellisten kysymysten hoitamisessa.

Järjestö voi liittyä jäseneksi sellaisiin kotimaisiin tai kansainvälisiin yhdistyksiin tai elimiin, joiden jäsenyys edistää palkansaajakunnan yhteenkuuluvuutta sekä heidän asemaansa ja ammattiinsa liittyvien kysymysten hoitamista.

Jäsenet

4 §

Järjestön jäsenenä voi olla sen sääntöjä ja niiden puitteissa tehtyjä päätöksiä noudattamaan sitoutunut rekisteröity yhdistys, jonka toimialueena on koko maa ja jonka pääasiallisimpana tarkoituksena on jäsenjärjestöjensä tai jäsentensä ammatillisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten etujen valvominen.

5 §

Yhdistys, joka haluaa liittyä järjestön jäseneksi, jättäköön kirjallisen hakemuksen järjestön hallitukselle, joka vaadittuaan tarpeelliseksi katsomansa selvityksen yhdistyksen tarkoituseristä, jäsenmäärästä ja muista asiaan vaikuttavista seikoista, päättää jäseneksi hyväksymisestä. Kielteisestä päätöksestä on hakijalla oikeus vedota järjestön valtuuston kokoukseen jättämällä vetoamiskirjelmän hallitukselle 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan.

6 §

Jäsenliitto, joka haluaa erota järjestöstä, ilmoittakoon siitä kirjallisesti järjestön hallitukselle tai sen puheenjohtajalle tai tehköön asiasta suullisen ilmoituksen edustajakokouksessa sen pöytäkirjaan merkittäväksi. Jäsenliitto on vapaa jäsenyydestä kuuden kuukauden kuluttua ilmoituksen saapumisesta lukien, jolloin sen oikeudet ja velvollisuudet järjestöä kohtaan samalla päättyvät, paitsi mitä tulee maksuihin, jotka ovat erääntyneet tai joihin on määrätyksi ajaksi sitouduttu.

7 §

Jäsenliitto on oikeutettu itsenäisesti huolehtimaan jäsentensä eduista. Toi-

minnallaan jäsenliitto ei kuitenkaan saa vahingoittaa järjestöä eikä sen muuta jäsenliittoa.

Sen lisäksi, mitä muualla näissä säännöissä on määrätty, jäsenliittojen tulee

- ilmoittaa jäsenmääränsä ja toimittaa tilinpäätöksensä sekä kertomuksensa toiminnasta järjestölle sen hallituksen tarkemmin määräämällä tavalla ja aikana;
- ilmoittaa järjestölle etukäteen kokouksistaan sekä valtuustonsa kokouksista ja varata järjestön edustajille läsnäolo- ja puheoikeus näissä tilaisuuksissa;
- ilmoittaa suunnitellusta tai päätetystä työtaisteluun ryhtymisestä järjestölle ennen työtaistelun aloittamista ja varata järjestön edustajille tilaisuus osallistua työriidan sovinnollista ratkaisemista tarkoittaviin neuvotteluihin — tätä tarkoittava ilmoitus on tehtävä noudattaen työriitojen sovittelusta annetussa laissa säädettyjä määräaikoja;
- antaa järjestölle, mikäli mahdollista etukäteen tietoja sellaisista esityksistä ja lausunnoista, joilla voi olla merkitystä myös muille jäsenliitoille; sekä
- avustaa järjestöä tilastojen keräämisessä ja tutkimusten suorittamisessa oman jäsenkuntansa osalta.

8 §

Jäsenliiton, joka toimii vastoin järjestön tarkoituksiperiä, näitä sääntöjä tai toimielinten päätöksiä, voi hallitus erottaa. Erottamis päätös astuu voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun jäsenliitto sai tiedon päätöksestä. Jäsenliitto voi vedota erottamis päätöksestä järjestön valtuuston kokoukseen jättämällä sitä koskevan kirjelmän hallitukselle 30 päivän kuluessa päätöksestä todisteellisen tiedon saatuaan. Mikäli valtuusto vahvistaa erottamis päätöksen, astuu se voimaan heti valtuuston päätöksen jälkeen.

Mikäli rikkomusta voidaan pitää lievänä, voi järjestön hallitus erottamisen sijasta antaa rikkomukseen syylistyneelle jäsenliitolle kirjallisen varoituksen, joka merkitään hallituksen pöytäkirjaan ja lähetetään tiedoksi asianomaiselle jäsenliitolle.

Toiminnan rahoittaminen

9 §

Järjestöllä on oikeus kantaa toimintansa rahoittamiseksi jäsenliitoiltaan jäsenmaksu, jonka suuruuden ja kantoajan valtuuston syyskokous määrää vuodeksi kerrallaan.

Jäsenmaksu järjestölle määrätään prosentteina jäsenliittojen omilta jäseniltään saamasta jäsenmaksutulosta. Valtuustolla on kuitenkin oikeus vahvistaa jäsenmaksun markkamääräinen vähimmäismäärä jäsenliiton henkilöjäseneltä. Jäsenmaksu suoritetaan kunkin jäsenliiton jäsenmaksukautta edeltäneen kalenterivuoden lopussa olleen jäsenmäärän mukaisesti.

10 §

Toimintansa rahoittamiseksi järjestö voi vastaanottaa avustuksia, lahjoituksia ja testamentteja, panna toimeen asianomaisella luvalla arpajaisia ja rahankeräyksiä, harjoittaa julkaisu-, kirjapaino- ja kustannustoimintaa sekä perii jäsenliitoilta maksuja niiden oikeudellisten asioiden hoitamisesta aiheutuneista kustannuksista niiden perusteiden mukaan, jotka järjestön hallitus vahvistaa. Järjestö voi myös omistaa toimintaansa varten tarpeellisia kiinteistöjä ja harjoittaa ravitsemusliikettä.

Toimielimet

n §

Järjestön toimielimet ovat edustajakokous, valtuusto ja hallitus.

12 §

Järjestö kokoontuu hallituksen kutsusta varsinaiseen edustajakokoukseen joka viides vuosi joko touko-kesäkuussa tai syys-lokakuussa sekä ylimääräisiin kokouksiin, jos hallitus tai valtuusto katsoo sen tarpeelliseksi tai yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenten lukumäärä on vähintään kolmannes järjestön jäsenliittojen henkilöjäsenten lukumäärästä, sitä määrättyä asiaa varten kirjallisesti hallitukselta pyytää, jolloin hallitus toimii ylimääräisen kokouksen koollekutsujana.

Varsinaisesta edustajakokouksesta on annettava jäsenliitoille kirjallisesti ennakkoilmoitus viimeistään kuusi kuukautta ja ylimääräisestä edustajakokouksesta viimeistään kaksi kuukautta ennen kokousta. Varsinainen kokouskutsu, jossa on ilmoitettava kokouksessa käsiteltävät asiat, on toimitettava jäsenliitoille kirjallisesti viimeistään yksi kuukausi ennen kokousta.

Esityksiä varsinaiselle edustajakokoukselle saavat tehdä hallitus ja jäsenliitot. Edustajakokouksessa käsiteltäväksi tarkoitetut asiat on esitettävä hallitukselle kirjallisesti vähintään kolme kuukautta ennen kokousta.

13 §

Varsinaisessa edustajakokouksessa

- esitetään hallituksen kertomukset ja tilinpäätökset edellisiltä toimintavuosilta sekä tilintarkastuskertomukset;
- vahvistetaan tilinpäätökset ja päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja muille tilivelvollisille;
- annetaan suuntaviivat toiminta- ja talous-suunnitelmiksi seuraaviksi toimintavuosiksi;
- valitaan valtuuston puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa;
- valitaan muut valtuuston varsinaiset jäsenet ja heille kullekin kaksi henkilökohtaista varajäsentä;

- valitaan hallituksen puheenjohtaja, jota kutsutaan järjestön varapuheenjohtajaksi, hallituksen toinen ja kolmas puheenjohtaja sekä muut hallituksen varsinaiset jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet sekä sama määrä yleisvarajäseniä;
- valitaan kolme tilintarkastajaa ja heidän varamiehensä. Tilintarkastajista yhden ja hänen varamiehensä tulee olla valantehnyt;
- päätetään edustajakokousedustajille suoritettavista korvauksista; sekä
- käsitellään edustajakokoukselle esitetyt asiat.

14 §

Edustajakokoukseen valitsee kukin jäsenliitto kutakin alkavaa 2500 henkilöjäsentään kohti yhden edustajan ja riittävän määrän varaedustajia. Hallituksen on edustajakokousta koskevan ennakkoilmoituksen yhteydessä ilmoitettava edustajakokousta edeltäneen vuoden ensimmäisen vuosipuoliskon jäsenmäärän perusteella jäsenliitoille, kuinka monta edustajaa kukin saa lähettää edustajakokoukseen. Mikäli edustajain määrästä syntyy erimielisyyksiä, ratkaisee riidan edustajakokous. Jos tällöin jäsenliiton edustajamäärä todetaan suuremmaksi kuin hallituksen ennakkoilmoitus edellytti, astuu vastaava määrä jäsenliiton varaedustajia varsinaisiksi kokousedustajiksi.

Edustajain ja heidän varamiestensä valtakirjat antaa kunkin jäsenliiton hallitus, joka myös ilmoittaa järjestölle näiden nimet ja osoitteet sen määrämällä tavalla ja määrämänä aikana.

Järjestön puheenjohtajalla ja hallituksen muilla jäsenillä sekä toimihenkilöillä ja tilintarkastajilla on edustajakokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus.

Valtuusto

15 §

Valtuusto käyttää ylintä päätäntävaltaa kaikissa niissä järjestön asioissa, joita ei näiden sääntöjen mukaan ole määrätty edustajakokoukselle. Valtuusto valitaan varsinaisessa edustajakokouksessa.

Valtuusto kokoontuu varsinaisiin kokouksiinsa kaksi kertaa kalenterivuodessa hallituksen tarkemmin määrämänä aikana. Valtuuston kevätkokous pidetään vuoden alkupuoliskolla viimeistään kesäkuussa paitsi sinä vuonna, kun järjestö kokoontuu varsinaiseen edustajakokoukseen, ja syyskokous vuoden jälkipuoliskolla viimeistään joulukuussa. Ylimääräinen kokous pidetään, kun hallitus katsoo sen tarpeelliseksi tai vähintään kolmasosa valtuuston jäsenistä sitä määrättyä asiaa varten kirjallisesti vaatii.

Valtuuston varsinaisesta kokouksesta on annettava jäsenliitoille kirjallinen ennakkoilmoitus viimeistään kaksi kuukautta ennen kokousta. Varsinainen kokouskutsu on kirjallisesti toimitettava jäsenliitoille ja valtuuston

jäsenille viimeistään neljätoista päivää ennen valtuuston varsinaista kokousta ja seitsemän päivää ennen valtuuston ylimääräistä kokousta. Kutsussa on mainittava kokouksessa käsiteltävät asiat.

Esityksiä valtuuston kokoukselle saavat tehdä hallitus ja jäsenliitot. Valtuuston kokouksessa käsiteltäviksi tarkoitetut asiat on esitettävä hallitukselle kirjallisesti vähintään yksi kuukausi ennen kokousta.

16 §

Varsinainen edustajakokous valitsee kunkin jäsenliiton piiristä valtuustoon yhden varsinaisen jäsenen ja hänelle kaksi henkilökohtaista varajäsentä kutakin alkavaa 6.000 henkilöjäsentä kohden. Edustajakokousta edeltäneen vuoden ensimmäisen vuosipuoliskon jäsenmäärän perusteella määrätään, kuinka monta jäsentä kunkin jäsenliiton piiristä valtuustoon valitaan.

Järjestön hallituksen jäsenet voidaan valita valtuuston jäseniksi.

Jos varsinainen jäsen on ilmoittanut estyneensä ottamasta osaa kokoukseen, kutsutaan hänen tilalleen ensimmäinen henkilökohtainen varajäsen ja hänenkin estyneenä ollessa toinen henkilökohtainen varajäsen.

Kullakin valtuuston jäsenellä on kokouksessa yksi ääni. Valtuusto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheenjohtajista ja vähintään puolet sen jäsenistä, jäsenistön hallituksen jäseniä lukuun ottamatta, on kokouksessa saapuvilla.

Jos jäsenliitto liittyy järjestön jäseneksi edustajakokousten välisenä aikana, on se oikeutettu lähettämään valtuuston kokouksiin jäsenlukunsa edellyttämän määrän edustajia, joilla seuraavaan varsinaiseen edustajakokoukseen saakka on vain puheoikeus. Jos jäsenliitto eroaa tai erotetaan jäsenistön jäsenyydestä edustajakokousten välisenä aikana, päättyy sen piirissä valittujen valtuuston jäsenten toimikausi samanaikaisesti jäsenliiton eroamisen kanssa.

17 §

Valtuuston kevätkokouksessa

- esitetään hallituksen kertomus ja tilinpäätös edellisetä toimintavuodelta sekä tilintarkastuskertomus;

- päätetään jäsenliittojen ja hallituksen esittämistä asioista.

Valtuuston syyskokouksessa

- vahvistetaan toiminta- ja taloussuunnitelma edustajakokouksen päättämien suuntaviivojen mukaisesti seuraavaksi toimintavuodeksi, määrätään jäsenliitoilta kannettavien jäsenmaksujen suuruus ja maksuaika sekä hallituksen ja sen mahdollisesti asettamien valiokuntien jäsenten kokouspalkkiot;

- vahvistetaan tulo- ja menoarvio seuraavalle vuodelle;

- päätetään jäsenliittojen ja hallituksen esittämistä asioista.

Kun järjestö kokoontuu varsinaiseen edustajakokoukseensa, valtuuston kevätkokousasiat käsitellään tässä edustajakokouksessa.

Valtuuston kokouksessa johtaa puhetta valtuuston puheenjohtaja ja hänen estyneenä ollessaan jompikumpi varapuheenjohtajista.

Jos järjestön puheenjohtaja, toinen tai kolmas puheenjohtaja, muu hallituksen varsinainen jäsen, henkilökohtainen tai yleisvarajäsen eroaa kesken toimikautensa, voi valtuusto valita toisen henkilön hänen tehtäviinsä tämän toimikauden loppuun asti. Kesken toimikautensa eronneen valtuuston puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan tilalle voi valtuusto keskuudestaan valita toisen henkilön hänen tehtäviinsä tämän toimikauden loppuun asti.

Hallitus ja toimihenkilöt

18 §

Järjestön hallitukseen kuuluu puheenjohtaja, toinen ja kolmas puheenjohtaja sekä enintään 22 varsinaista jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet sekä sama määrä yleisvarajäsentä. Hallituksen jäseniä tulee valita tasapuolisesti eri jäsenliittojen piiristä ja yksi heistä tulee valita ruotsinkielisten piiristä.

Hallitus on päätösvaltainen kun joku puheenjohtajista ja vähintään puolet hallituksen koko jäsenluvusta on kokouksessa läsnä. Varsinaisen jäsenen ilmoitettua esteen kutsutaan hänen tilalleen henkilökohtainen varajäsen ja hänenkin estyneenä ollessaan yleisvarajäsen.

Hallituksen toimikausi on varsinaisten edustajakokousten välinen aika.

19 §

Hallitus vastaa järjestön toiminnasta. Sen lisäksi, mitä näissä säännöissä muualla on sanottu, hallitus

- edustaa järjestöä;
- pitää yhteyttä jäsenliittoihin, muihin ammatillisiin järjestöihin, muihin järjestöihin ja viranomaisiin kotimaassa ja ulkomailla;
- valmistaa ja esittelee edustaja- ja valtuuston kokouksissa käsiteltävät asiat sekä panee täytäntöön näiden kokousten tekemät päätökset;
- hoitaa järjestön varoja sekä huolehtii kirjanpidosta ja tilinpäätöksen vahvistamisesta;
- ottaa ja vapauttaa järjestön toimihenkilöt, määrittelee heidän tehtäväpiirinsä, vahvistaa heidän palkkauksensa ja vahvistaa valiokuntien tehtäväalueet ja ohjesäännöt; sekä
- hoitaa muut järjestöä koskevat asiat.

20 §

Hallituksen kokouksen kutsuu koolle järjestön puheenjohtaja ja hänen estyneenä ollessaan hallituksen toinen tai kolmas puheenjohtaja tässä mainituksessa järjestyksessä. Puheenjohtajat toimivat hallitusten kokouksessa puheenjohtajina edellä mainituksessa järjestyksessä. Puheenjohtajien tarkempi työnjako määrätään ohjesäännöllä, jonka valtuusto vahvistaa.

20 a §

Hallitus voi asettaa keskuudestaan 5—10 jäsenisen työvaliokunnan valmistelemaan ja hoitamaan toimintapoliittisia ja hallituksen erikseen sille kulloinkin antamia muita tehtäviä. Työvaliokunnan jäsenille valitsee hallitus keskuudestaan henkilökohtaiset varajäsenet.

Toimistovaliokunta on järjestön hallituksen alainen, sen valvonnassa ja vastuulla toimiva valiokunta, joka hoitaa hallituksen ohjeiden mukaisesti valmistelu-, toimeenpano-, seuranta- ym. vastaavia hallintoon liittyviä tehtäviä.

Toimistovaliokuntaan kuuluvat järjestön puheenjohtajat, sihteerit ja talouspäällikkö. Mikäli edellä mainituissa tehtävissä tapahtuu henkilövaihdoksia, siirtyy valiokuntajäsenyys seuraajalle. Valiokunnan puheenjohtajana toimivat järjestön puheenjohtajat sääntöjen edellyttämässä järjestyksessä.

Hallitus voi asettaa myös muita valiokuntia työ-, valmistelu- ja asiantuntijaelimiksi keskusjärjestön eri toimialoille. Valiokunnat ovat toiminnastaan vastuussa hallitukselle.

Nimen kirjoittaminen

21 §

Järjestön nimen kirjoittavat puheenjohtaja, toinen ja kolmas puheenjohtaja, talouspäällikkö sekä ne järjestön toimihenkilöt tai hallituksen jäsenet, jotka hallitus määrää, heistä aina kaksi yhdessä. Pankki-, posti- ym. vastaavia juoksevia asioita varten voidaan talouspäällikkö yksin määrätä kirjoittamaan järjestön nimi.

Toiminta- ja tilikausi sekä tilintarkastus

22 §

Järjestön toiminta- ja tilikausi on kalenterivuosi. Tilinpäätöksen tulee olla valmiina viimeistään maaliskuun 15. päivänä luovutettavaksi tilintarkastajille joiden tulee antaa valtuuston kevätkokoukselle, edustajakokousvuonna edustajakokoukselle, osoitettu lausunto toimittamastaan tarkastuksesta hallitukselle viimeistään maaliskuun 31. päivänä.

Erinäisiä määräyksiä

23 §

Äänestettäessä järjestön toimielinten kokouksissa ratkaisee yksinkertainen enemmistö, mikäli näissä säännöissä ei ole toisin määrätty. Äänestys ja vaali on toimitettava suljetuin lipuin, mikäli joku kokouksen osanottajista

sitä vaatii. Äänen jakautuessa tasan ratkaisee päätöksen suljetussa äänestyksessä ja vaaleissa arpa, avoimessa äänestyksessä se mielipide, johon kokouksen puheenjohtaja on yhtynyt.

24 §

Käydessään jäsenliittojen edustajana neuvotteluja työnantajapuolen kanssa työ- ja palkkaehdoista sekä sosiaalisista kysymyksistä, järjestö voi tehdä kaikkien jäsenliittojensa puolesta yleissopimuksen. Tällaisesta sopimusehdotuksesta on järjestön hallituksen kuitenkin ennen lopullista sitoutumista annettava yksityiskohtainen tieto kaikille jäsenliitoille, joilla on oikeus hallituksen asettaman, vähintään 14 vuorokauden pituisen määräajan kuluessa irtisanoutua yleissopimuksesta.

Ennen edellä mainittujen neuvottelujen aloittamista on järjestön varattava jäsenliittojen edustajille tilaisuus käsitystensä lausumiseen neuvottelujen kohteena olevista kysymyksistä.

25 §

Järjestön valtuusto tai hallitus voi edellä 24 §:ssä mainituissa laajakantoisissa ja periaatteellisissa kysymyksissä toimeenpanna jäsenliittojen jäsenten keskuudessa neuvoa antavan jäsenäänestyksen.

Tällainen jäsenäänestys on suoritettava myös siinä tapauksessa, että yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenten lukumäärä on vähintään puolet järjestön jäsenliittojen henkilöjäsenten lukumäärästä, sitä kirjallisesti vaatii.

26 §

Näiden sääntöjen muuttamiseen vaaditaan varsinaisessa edustajakokouksessa 2/3 enemmistöllä annetuista äänistä tehty päätös. Järjestön purkamisesta on päätös tehtävä 3/4 enemmistöllä annetuista äänistä. Mikäli päätös järjestön purkamisesta tai sääntöjen muuttamisesta halutaan tehdä ylimääräisessä edustajakokouksessa, on se tehtävä 5/6 enemmistöllä annetuista äänistä.

Järjestön purkautuessa jaetaan sen varat jäsenliittojen kesken niiden kahden viimeisen vuoden aikana maksamien jäsenmaksujen mukaisessa suhteessa.